

5 ISSN 0881-1509

1989

645 /
1989/2

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური
კომიტეტის ყოველთვიური სასოციალი-
ებრივ-პოლიტიკური და მხატვრულ-ლი-
ტერატურული ჟურნალი.

«САКАРТВЕЛОС КАЛИ»
(«ЖЕНЩИНА ГРУЗИИ»)

Ежемесячный общественно-политиче-
ский и художественно-литературный
журнал ЦК КП Грузии

მთავარი რედაქტორი
მარიკა
ბარათაშვილი

Главный редактор
МАРИКА
БАРАТАШВИЛИ

სარედაქციო კოლეგია:

ნელი ბურჰანიძე, ნონა ბაზრიანაშვილი, ნაზი თარგამაძე,
ლია ქაპაბაძე (ახსუხისმგებელი მდივანი), ზინაიდა კვანახაძე,
ნაზი კილასონია, თამარ ლაშქარაშვილი, ქეთევან ლომ-
თათიძე, ნინო შვანიძე, ცინარა ტყეშელაშვილი (მხატვრული რე-
დაქტორი), ნადია შალვაშვილი, ლუბა ზეზინაძე, ირაბ
ნოზიკაშვილი, ნინო ჯაპახიშვილი, ეთერ ჯაფარიძე.

ტექნიკური ნაწილი ბუკია

ბარათაშვილის პირველ და მეორე ბავშვებზე — გლოვა —
დ. იაკობაშვილის ფოტო.

საპარტეზელის კვ ცკ-ის გამომცემლობა

შრომის წითელი დროშის ორდენისა და სპ. კვ ცკ-ის გამომცემლო-
ბის სტამბა, თბილისი, ლენინის ქ. № 14.

Ордена Трудового Красного Знамени типография
издательства ЦК КП Грузии, Тбилиси, ул. Ленина 14.
Адрес редакции: 380096, Тбилиси, Ленина 14.

საერთო

საზრუნავი

იახ! მშობელი, რომლის აღმზრდელი-
ბით პრიორიტეტშიც უჭერი არაეის ეპა-
რებოდა, დღეს მხოლოდ „გარემოში“
ქცეულა. ისე ნურაინ გაიგებს, თით-
ქოს მშობლიური ზრუნვა მიანდეს ვინმეს
ზედმეტად ან დედაშვილობის მნიშვნელო-
ბაში ეპარებოდეს რომელიმე გულუბრყვილო
მეცნიერს უჭვი. არა! ამ ცნების უნიკალუ-
რობა სწორედაც რომ სამყაროს ერთ-ერთ
ყველაზე მისტიკურ არსად რჩება დღესაც,
ოღონდ, მრავალი ობიექტური თუ სუბიე-
ქტური მიზეზების წყალობით მისი ცხოვ-
ელმყოფელი ზემოქმედების ძალა კი შენე-
ლებულა.

ვედაგებოდა ბარამტ-მშობელი

„არა ბატონო, გაუფუდა ახალგაზრდობა! უფროსს აღარაფრად გაგაძებნა!“ — ხშირად გვემტინა, ალბათ, მსგავსი გამოხატვებები და იქნება, ხნამალა თუ არა, გულში მაინც დავთანხმებულვართ მთელი ახალგაზრდობის მიმართ ერთი ხელის მოსმით გამოტანილ მკაცრ განაჩენს.

მაგრამ, ცოტათი თუ დაფიქრებულვართ, თუ რატომ ვართ ანგარიშგასანკენი? ვიმსახურებთ კი ყოველთვის შეილებოდავან პატივსაცემას მხოლოდ იმიტომ, რომ ახალ სიცოცხლეს მივეცი დასაბამი? თავს უფლებას მივეცემ, და ასე მოვიქცე-აღს შევახსენებ, რომ მწერები ჩვენზე ინტენსიურად აირავლებენ სიცოცხლს.

მწერებთან შედარებით, ღვთის წყალობით, გვაქვს მაინც ერთი პრივილეგია — შეილებთან ურთიერთობის, სიკვდილადერთაათნა ყოფნისა და კონტაქტის ბედნიერი შესაძლებლობა. მაგრამ, არის აქ ერთი „ნიუანსი“: შეილებთან ურთიერთობა თუ მშობლისადრის სიხარულის წყარო და ბედნიერი შესაძლებლობაა, შეილისათვის მუშაობის ურთიერთობა უკვე ბედნიერ აუცილებლობას წარმოადგენს. მშობლიდან იწყება შეილისათვის სამყაროსაკენ მიმავალი გზა. ამიტომ ავებს პასუხს შეილის უკვერე ქვეყანა ყველა მშობელი.

დამოთანხმებით, ალბათ, შეილის გარენას დიდა ქუჯა არ სჭირდება. აი, შეილის სწორად აღზრდას კი მართლაც დიდი სიბრძნე და მოთმინება უნდა, თანაც, დღევანდელი ვითარებაში, შეილთან ნორმალური კონტაქტის დროც და საშუალებაც ძალზე რთვად შემიძირდა. სხვ კავშირის ტაქტიკების სახალმწიფო კონტექსტში მიახლოებით დიანაგარიშეს მოსამსახურე ქალის იუჯასა და შეილებზე დაბარჯული დრო და აი, რა აღმოჩნდა: თუკი სამსახურში ყოფნის, ძილისა და საცვების მიღებასათვის დაბარჯული დროს არ მივიღებთ მხედვადლობაში, ათავსუფილი დრო ქალს დღეში მიხლოდა 2 საათი და 24 წუთიდა უჭირდა. ამდენი და შეილებთან საუბარს, თურმე, ახლოდა 17 წუთი ხმარდება. არღვევა დედაშვილობის ის მოღაინაობა,

ჩვენს წინაპარს რომ ათქმევინა: „მუნჯის ენა დღემ იცისო“. მუნჯესა კი არა და ხშირად მოლაპარაკე შეილის ცხოვრებაშიც ვეღარ გავრკვეულვართ. ბევრჯერ ძალზე გვიან გაუთავი მშობლებს რითი ცხოვრობდა, რას აკეთებდა შეილი. გახანგრძლივებული სწავლის სკოლები აღარ ვიკმარეთ. რომელიდაც ბრძენს, დედა რომ შეილისაგან გაეთავისუფლებინა და მისი მთელი ძალღონე საზოგადოების სამსახურში ჩაეყენებინა, ა დღიანი სასწავლო დაწესებულებების დაარსებაც მოუფიდა აზრად. ზოგს კი ჩვილ ბავშვთა სახლებისა და ბავა-ბალების მშენებლობა ქალებისადმი ქვემარტული ზრუნვის გამოხატულებად მიაჩნია. მეცნიერებმა ერთი საინტერესო ფაქტი აღმოაჩინეს (თუკი მას აღმოჩენა სჭირებოდა). თურმე ჩვილისათვის დღეის სხეულთან ფსიქო-ფიზიოლოგიური ურთიერთობა დაბადებიდან კიდევ დიდ ხანია, თითქმის რამდენიმე წელიწადს გრძელდება. ამ ურთიერთობის ხელაფნური შეწყვეტა, თურმე, მთლიანი ციკლის დარღვევას იწვევს. დღის კალთას ადრე მოწყვეტით ბავშვები თანატოლებთან შედარებით უფრო სუსტები არიან, იმით, ვისაც ბავშვობაში დღეის სიბიბო დააღღდათ, მონიფულობის გამს ათმავად უჭირთ ცხოვრებისეული სიძნელებიც დაალაგება. თანამედროვე ქალის სოციალური აქტივობის ზრდამ ბევრი პრობლემა გაუჩინა იუჯას. ქალის შრომის მაღალი კვალიფიკაცია დროის მოთხოვნად იქცა. სოციალოგები დღეს იმ დასკვნამდე მივიდნენ, რომ რაც უფრო მაღალია ქალის კვალიფიკაცია, მით უფრო დაბალია მისთვის იუჯასა და შეილების მოთხოვნილება. რაც უფრო მაღალია განათლების დონე, მით უფრო იზრდება: საზოგადოებაში თვით-დაპყვიდრების, უკეთესი კარიერის ძიების, პირად კულტურულ მოთხოვნილებათა დაგვიყოფილების სურვილები. ყოველდა ამას ლოკაციური შედეგი მოჰყვა: რაც უფრო მაღალია მუფულობა, განსაკუთრებით კი ქალის განათლების დონე, მით უფრო მეტია განკორნანებათა ხვედრეწილი. ქალის შრომა ყოველთვის შემოქმე-

დებითი ძიების წყურვილით არ სრის გა მოწვეული. იგი უფრო ხშირად იუჯას ხელაფნობის შედეგია, მაგრამ იქნებ სადაოც კი იყოს, რას უფრო მეტი სარგებლობა მოჰქვს შეილისათვის, დღეის ხელაფნას თუ მის სიბიბოს, მის ზრუნუნას და მუდმივ მეთაფყურვობას.

რამდენჯერ გაგვეკვირვებია: რა კარგი ხალხია, რა მშრომელი, რა წესიერი. აი, შეილბა კი შეარცხვინათ, ვერ გაუმართაოთ.

სამწუხაროა, მაგრამ დღევანდელი თავბურღამხვევი სიჭარბეობისა და ეკლექტიკურ ფასეულობათა მოზღვაგების პირობებში მშობელი სულ უფრო კარგავს შეილებზე ზემოქმედების შესაძლებლობას.

მშობლიური სიყვარული ადამიანის აღზრდის, მისი პიროვნებად ქცევის თავი და თავია. მაგრამ დღევანდელი ინფსტრუქული საზოგადოების მახინჯი ფუნქციონის „მოუცვლელი მშობლის“ სიყვარულმა არც თუ უეწეებლად სახე მიიღო. ზოგიერთი მშობლის შემყურეს ასე გგონია, შეილის წინაშე რაღაც დანაშაულის გამოსასიფლად, თუ ურთიერთობაში გაჩენილი ბზარის ამოსავსებად აყრანა ხოლმე სამოყვინჩროდ უფრო მოზარდს იმპორტულ ტანისამოსს თუ სხვადასხვა ნივთებს.

სული? სულზე ზემოქმედება საცხებით გაუპიროვნებლ აღმზრდელს მიეწევთ. ბიდიშს ვიხიბ მენტორული ტონისათვის, მაგრამ იქნებ ვინმეს გგონია, შეილის თუ კარვად ჩააცმებს, ამით რამე სასიკეთის შემოტანებს მის ტვინსა და გულს? არა! საკეთის, კავთოყვარეობის, უანგარობის, თავმდაბლობის მოთხოვნილებათა აღზრდა ძვირფასი ნივთებით არ ხდება. სულიერი ფასეულობების ჩამოყალიბება მხოლოდ სულზე ზემოქმედებით არის შესაძლებელი.

მშობლიურ გრძნობას კიდევ ერთი, შეიძლება ითქვას, გავცნობიერებდი სისუსტე — გვიჩინებ — ახლავს ხოლმე ხშირად და მაშინ, შეილებში ვხედავთ ჩვენს უფრ ყრბობის მიუღწევლად იმარტება და სურვილების რეალზაციის ძირაღას. ყველაწიარად ვცდილობთ: არ გავემორე-

190561

საქ. სსრ კ. მარქსის
ს.ხ, ს.ხ, რ.ს.ხ.ბ.

ბინათ მათ ჩვენი შეცდომები, ჩავაცვათ ის, რაც ჩვენ გვენატრებოდა, მივცეთ ის, რაც ჩვენ არ გვქონდა. მაგრამ ეს ხომ შეუძლებელია? ჩვენი შეილები ხომ არც აპირებენ და ვერც ივლიან ჩვენი ჭხიტცხოვრება ხომ ყოველი ახალი თაობისათვის სრულიად უნიკალურ, განუმეორებელ გარემოცვებს ქმნის. ყოველმა ჩვენგანმა ხომ თვითონ უნდა ზიდოს საკუთარი ჯვარი!

დღევანდელი ბავშვისათვის მშობლის საზოგადოებრივი საქმიანობა მისი მატერიალური შედეგით იზომება: მანქანა იქნება ეს თუ ფირმის ტანსაცმისი, უცხოური აპარატურა, ავარაკი თუ უცხოეთის საგზური. ყველაფერი ეს ბავშვისათვის, უმეტეს შემთხვევაში, მშობლის საზოგადოებრივი სტატუსის და უხეშად რომ ვთქვათ ე. წ. „ჩალიჩის“ პირდაპირპროპორციულია. ამგვარად, მშობლის სოციალური კარიერის მნიშვნელობა მთელი სიგრძე-სიგანით წარმოჩინდება ხოლმე ბავშვის წინაშე. შოხარდის ცნობიერებაში დასკვნაც სათანადო კეთდება: არა კაცთმოყვარეობის, სულგრძელობისა და თავმდაბლობის კეთილშობილური თვისებების აღზრდა საკუთარ თავში, არამედ მომავალი ცხოვრებისათვის, სოციალურ კიბეზე აღმასვლისათვის საჭირო უნარ-ჩვევების გამომუშავება.

იქნებ ვინმესთვის ნაცნობიც კი იყოს „სიკეთეს“ დახარბებული შვილის მშობლისადმი საყვედური: ვის სჭირდებოდა მერე შენი პატიოსნებაო!

ჩვენ ხომ სულ იმის ჩიჩინში ვართ: კარგ ფაკულტეტზე რომ ჩააბარო, კარგად უნდა ისწავლო. ტყვიანად იყავი და კარგ სამსახურს გიმოვიცი, იცოდა, უფროსს დაუჯერე, ნუ შეეკამათები და ა. შ. ვინ მოსთვლის სრულიად პრაგრამატისტული პედაგოგიკის პრინციპებს? და იწყება შვილის ცხოვრებაში მოწყობა, პერსპექტიული სამსახურის ძებნა, კარგი (საქმეს რომ წაადგეს ისეთი) ქორწინება და ა. შ.

წლების მანძილზე ჩვენს საზოგადოებაში გამეფებულმა „სოციალურმა აპათიამ“ ოჯახშიც შეაღწია და ამ უნიკალურ ფენომენს, საზოგადოების ზეგობრივი საფუძელიდან, უბრალო მომხმარებელად გადაქცევის საშიშროება შეუქმნა. ოჯახი ხომ საზოგადოების მცირე მოდელია, მისი სარკე, როგორც ე. მარსი უნოფგდა დამიანური ყოფის ამ უცნაურ მოვლენას. ჩვენც მხოლოდ იქ მიმდინარე რამდენიმე მტკივნეულ პროცესს შევხვით.

ოჯახის დღევანდელი დღე ხომ ყოველი ჩვენგანის საზრუნავი და საფიქრალი უნდა გახდეს, რადგან თვითოეულ ოჯახში ცალ-ცალკე მთელი ერის მომავალი იდგეს სათავეს და არ შეიძლება ეს სათავე მხოლოდ გარემოების როლს ასრულებდეს.

ლ. შ. აქიბაძე იველი, ოსუ სტუდენტი ახალგაზრდობის საზოგადოებრივი აზრის შემსწავლელი ცენტრის უფროსი.

დემოგრაფი იჭოლა აბაშიძე

ნათელი ქართული გვერდი

დღეს ჩვენი საზოგადოების გამუდმებული მსჯელობის საგანია დემოგრაფიული სიტუაციის დაძაბულობა. ქართველი მეცნიერები, მწერლები, ჟურნალისტები თავგამოდებით კამათობენ თუ რამდენი ბავშვის ყოლა საჭირო ჩვენი ერის გამარჯვებისათვის. შეიქმნა დემოგრაფი-

ული ფონდი და ყოველი ქართველი დიდ პატრიოტულ ვალად თვლის მისთვის თავისი წვლილიც გაიღოს. მაგრამ თვალნათლი გახდა ისიც, რომ აუცილებელია დემოგრაფიული სიტუაციის მეცნიერული შესწავლა, დასაბუთებული უტყუარი დასკვნების გამოტანა, პრობლემის განვად-

ეების მიზეზებისა და მათი დაძლევის გზების ძიება. ამ დიდ ეროვნულ საქმეში თავიანთი წვლილი შეაქვთ მეცნიერებს, რომელთა შორის თავისი გულმოდგინებით, მეცნიერული ალღით გამოირჩევა დემოკრატიული იზოლად აბაშიძე.

— მარტო მონოდება — გამგრავლდეთ ქართველები საქმეს ვერ უშვებენ. საქართველო დემოკრატიის სოციალური ასპექტის შესწავლა, — აღნიშნა მეცნიერმა ქალმა და თან დასძინა, — განსაკუთრებული გულსიყვარული უნდა მოვიკეთებოთ შობადობის შემეცნებაზე ღრმად ფაქტორებს, რომელთაგან ჩემი ღრმა რწმენით, უმნიშვნელოვანესა საზოგადოებრივ წარმოებაში ქალის დასაქმების პრობლემა.

ბუნებრივია, თვითონ დიდი ოჯახის დედა დარწმუნდება ქალის ორი სოციალური ფუნქციის — დედობისა და საზოგადოებრივი საქმიანობის შეთანწყობის საკითხებით და თავისი მეცნიერული კვლევის ობიექტადაც ეს პრობლემა შეაჩრია.

სკოლაც, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკური ფაკულტეტის ცენტრ და დასავლეთი ევროპის ფაკულტეტში, ინგლისური ენის სპეციალობით სწავრინებით დაწინაურდა, უნივერსიტეტშივე გამორჩეოდა ანალიტიკური აზროვნების უფრო, ამიტომაც ტანჯაზღურა თავისი საქმიანობის ასპარეზი — მეცნიერული მუშაობა. ასპირანტურის დამთავრების შემდეგ იზოლად აბაშიძემ საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ეკონომიკისა და სამართლის ინსტიტუტში სოციოლოგიისა და დემოგრაფიის განყოფილებაში დაიწყო მუშაობა. ამგვარად ამ განყოფილების უფროსი მეცნიერი თანამშრომელია. აქტიურად, შემოქმედებითად მონაწილეობდა დემოგრაფიული სიტუაციის შესასწავლად მონაწილე ექსპედიციებში, რომელთა მიზანი იყო სპეციალური ანკეტიების საშუალებით ჩვენი მიწის რაიონების სოციოლოგიური და დემოგრაფიული მდგომარეობის შესწავლა. ამ ანკეტიებით დემოგრაფიული სიტუაციის თაობაზე უსრათი წარმოჩინდა. მეცნიერმა ქალმა იმთავითვე ჩამოაყალიბა თავისი კონცეფცია, რომ მეცნიერულად დასაბუთებული აქტიური დემოგრაფიული პოლიტიკის განხორციელება გადადგომული ამოცანაა, რადგან მას ეროვნული ასპექტი აქვს. ამ პოლიტიკის შემუშავება კი, უპირველეს ყოვლისა, უნდა ემყარებოდეს არა დემოგრაფიული პროცესების ემპირიული ცოდნებამ გამოიღწიარე სუბიექტურ მოსაზრებას, არამედ სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების კანონზომიერებებს. ნიჭიერ ახალგაზრდა მეცნიერს ან განსვენებულმა აკადემიკოსმა პაატა ბაგუშვილმა ურჩია დემოგრაფიული საკითხებზე მუშაობისას დასაკუთრებულთა გავსაზიერებინა ყურადღება დემოგრაფიული ას-

პექტში ქალთა დასაქმების პრობლემაზე. როცა იზოლად აბაშიძე ქალთა დასაქმებაზე გვსაუბრებოდა, აღდგებულთი თავს ვერ იკავებს: შილთან ურთიერთობისათვის დედს მხოლოდ ორი საათი რომ რჩება — ეს ბევრი რამევე მოქმედებს, ქალს უკვე სურვილი არა აქვს ბავშვი შეას. ემონია იგი უფურადგანდობდ ამ დაურჩებს. მართალია, — თქვა მეცნიერმა ქალმა, — საზოგადოებრივ წარმოებაში ქალთა ფართოდ ჩაბმბა დიდი როლი შეასრულა მისი ეკონომიკური დამოკიდებლობის, ყოფაცხოვრებაში ფაქტიური უთანაბრობის გადალახვისა და პიროვნების პარამიონული განვითარების საქმეში, მაგრამ წარმოიშვა ახალი წინააღმდეგობანი. ეს წინააღმდეგობანი თავს იჩენს ჩვენი საზოგადოების ცხოვრების ყველა სფეროში — წარმოებიდან დაწყებული ოჯახამდე და ისახება ქალთა პროფესიულ სტატუსში, შობადობის ინდექსში, საქონირის-საოჯახო ურთიერთობებში. ქალს თავის ქ. წ. „მეორე ცვლაში“ არანაკლები შრომა უნებს.

მართლაც, ყველასათვის ცხადია, რომ ქალი, უკლებლედ ყველა ქალი საზოგადოებრივ საქმიანობას, დაღლის, საკუთარი ფიზიკური თუ სულიერი ძალის ხარჯზე, საოჯახო შრომას უშაბმებს. მაგრამ, ღიმილით შენიშნავს მეცნიერი, ეს ისე არ უნდა გავიგოთ, თითქმის შობადობის მატების უზრუნველსაყოფად აუცილებლათა ქალი ხელახლა დაეგვიფიქროს საოჯახო კერას. პირიქით, მთავარი ამოცანაა ქალებს ისეთი პირობები შეუქმნა, რომ მათ შესძლონ დედობა შემოქმედებითი საზოგადოებრივ საქმიანობასთან ერთად.

მეცნიერი თვლის, რომ სახალხო მეურნეობის განვითარებისათვის რაც უფრო საქართველო საზოგადოებრივ წარმოებაში ქალის მონაწილეობა, მით უფრო აუცილებლათა ბავშვთა შობის რეალური ეკონომიკური და, საერთოდ, ყოველმხრივი სტიმულირება.

ქალბატონმა იზოლად განყოფილებაში დიდი გულმოდგინებით იმუშავა ქალთა შრომის შესასაბუთებლად დასახლებულ რეკომენდაციების შემუშავების დროს, მაგრამ გული სწყდება, რომ ეს რეკომენდაციები სანარჩევბა ამ აიტყვას, იმ სანარჩევბებშიც კი, სადაც არასრული სამუშაო დღისა და შინ მუშაობის რეჟიმი შეიქმნა. ამის მიზეზად მის მიზანია, რომ სანარჩევბათვის ხელსაყერი რღოდა გვიგამების აუცილებელი უსრულების დროს ქალისათვის დაამკვიდროს რაიმე შეღავათიანი პირობები.

— უფროა, დღეს, გარდაქმნის პირობებში, ამ მნიშვნელოვან პრობლემასაც მოველბა, იმედოვნებს იგი, რადგან გონივრითად და ფიზიკურად დასაქმებული ქალისათვის მტკად სასარგებლოა შინ მუშაობისას და არასრული სამუშაო დღის რეჟიმი. საზოგადოებაც, სანარჩევ დარ-

წმუნდება, რომ ამ რეჟიმით მნიშვნელოვანი ფართოდ დანერგვა ქვეყანასაც არავს და არც შვილებს დაავალდებოდა დღის ხელი.

ფართოა ქალთა დასაქმების სოციალურ-ეკონომიკური ასპექტები. აიღოთ, მგალითად, სანარჩევ ღამის ცვლაში მუშაობა, — ეს ფაქტობის დარგში ქალის მომქაძეველი გარჯაა. არადა, ქალის რგბროდებული განწყობების განხორციელებაში მთავარი პირობაა მძიმე და მავნე სამუშაოსაგან მისი გამოთავისუფლება, — ამბობს მეცნიერი და ხაზსასმით აღნიშნავს: დღეს მთავარი ამოცანაა საზოგადოებრივ საქმიანობაში ჩაბმულ ქალს საოჯახო შრომა საყოფაცხოვრებში ტექნიკური, საყოფაცხოვრებო მომსახურების მაღალი დონით, სანიმუშო ბავშვთა დაწყებულულებებით, ბავაპლებითა და სკოლებით შევემსუბუქოთ. ქალს ყველა პირობა უნდა შეუქმნას იმისათვის, რომ თავის სამუშაო ადგილზე ყოფინას შვილის, ოჯახის დარდი არ აწუხებდეს. მხოლოდ მაშინ იქნება მისი შრომა ნაყოფიერი და ხარისხიანი.

დიდი ოჯახის ბატონს, ორი ვაჟიშვილი დედას იზოლად აბაშიძეს მეცნიერულ საქმიანობასთან ერთად დღეს საზოგადოებრივ დატვირთვაც აქვს. იგი თბილისის კალინინის რაისბჭოს დებუტატია, საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოსთან არსებული სსრ მინისტრთა დემოგრაფიული კომისიისა და მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდიუმთან არსებული ხალხმოსახლეობის დემოგრაფიული პრობლემათა შემსწავლელი საბჭოს აქტიური წევრია.

— ამიბრუნებლეთან შეხვედრამ ბევრი რამ უფრო ნათლად დამანახა. ჩემთან მოდიან ამომრჩეველი ქალები და თავიანთი ფიქრებს, პრობლემებს გულახდლად მიზიარებენ. განვიცოდ, როცა ვერ ვუკვირებ იმას, რასაც თხოვრებ, ბევრი წინააღმდეგობა მხვდება. მისარია, რომ დეპუტატების უღელმთაბისობებანი ახლა ასე ფართოვდება, — თქვა მან.

იზოლად აბაშიძის წინადადებით თბილისის კალინინის რაიონის ქალთა კომისიამ დაიწეს საკითხი, რომ შესწავლენ რაიონში ახალგაზრდა ოჯახების მდგომარეობა.

დემოგრაფის აზრით, ჯერ კიდევ ბევრი რამაა გასაკეთებელი დემოგრაფიული სიტუაციის გასაუმჯობესებლად. მაგრამ მთავარია, რომ ეს პრობლემა საზოგადოებრივ გათავისუფლებაში გათავისუფლებაში.

ქართული ოჯახის სიღიდრედ ოდიობავე მრავალი შვილი ითვლებოდა, სწამს მეცნიერ ქალს, რომ ამ სიღიდრეს ფასს, სხვა ფასებელბასთან შედარებით უფრო წინ დააყენებს ქართველი ქალი და ლეთისშობლის წილხვედრი საქართველოს არ მოუშლის ქალ-ვაჟთა სიმრავლეს, რასაც დიდ ხელშეწყობა და ძალისხმევა სჭირდება.

ჩვენი გულისგმა

ვაი, რომ საბედისწერო აღმოჩნდა ჩვენთვის გაზაფხულის ამ მშვენიერ თვის ერთი დღე — ამ პირიერი, როდესაც თბილისში, მთავრობის სასახლის წინ, თითქოსდა წესრიგის დამყარების მიზით მოსულმა სამხედროებმა, დაარბიეს, დაჩეხეს და კამიური საშუალებით სიციცხლეს გამოასალმეს არაერთი არასრულწლოვანი, დედა — ქალები, ბებიები. საოცრებაა, რომ დაღუპულთა შორის ახსოვლბურია უმრავლესობა ქალები არიან, ისიც თითქოს გამორჩეული ქართული სახელები რომ ერქვათ: თამარი, ნინო, შოთა, ნადო, მანანა, ნათია, ელისო, მარინე...!

აღმინისტრაციული თუ საქართველოს უმაღლესი საბჭოს მიერ საზოგადოებრივი ორგანიზაციების წარმომადგენლებით შექმნილი კომისიები საგულდაგულლოდ გამოიკვლევდნენ ყველაფერს, ალბათ დადგინდება, ვინ უმტრია ჩვენს ერს, მის ახალგაზრდას, საქართველოს და მთელ ქვეყანას, ვინ ჩასჯა ღაზარია გარდაქმნის, საქაროების, დემპუტატების, მაგრამ რა სასქელიც არ უნდა მიუზღან მათ, ყველაზე დიდი და სამართლიანი განაჩენი ხალხის მიერ უწყვეტ გამოტანილია. ეს არის საყოველთაო შეჩვენება, ზიზღი, წყევლა და კრულვა ყველა მათ, ვინც ეს სისხლიანი ტრაგედია მოახდინა ჩვენს მრავალპირანანას, არაერთხელ გადამწვარ, აობრებულ, აწიოკებულ, მაგრამ მარად უხერხულ და გაუტუნავ თბილისში.

ტირილი, გლეჯა, მწუხარება, რა თქმა უნდა, მთელი ჩვენი ხალხის ჩვედრი იყო ამ დღეებში, მაგრამ ჩვენს, ქალებს მდგომარეობა მაინც განსაუფრებელია, დაღუპულთა შორის ხომ დიდი უმრავლესობა სტრუქტურული გოგონები, მოსწავლეები და დეებია არიან, თავიანთი შევლები, შვილიშვილების სიცოცხლეს რომ შეეწირნენ. ამიტომ შემთხვევითი არ არის, რომ ამ უბედურების დღეებში უკველა ქალი განსაუფრებრიტ მგლოვიარია.

ბევრი მოინდომეს შრომითი კოლექტივების, რაიონებისა და ქალაქების ქალთა საბჭოებში. ამ მხრივ განსაკუთრებული აღნიშვნის ღირსია ქ. თბილისის და მისი რაიონების ქალთა საბჭოები. დაზარალებულ ოჯახებთან თანადგომა, საავადმყოფოებში მოთავსებულ დაშველებულთა მოწახულება, ყოველგვარი დახმარების გაწევა, აი, რაც ამოძრავებს დღეს ჩვენს ქალთა საბჭოებს. და ეს გავრცელდება ალბათ შემდგომშიც.

ამ ავადსახენებელ დღეებში ჩვენ კიდევ ერთხელ ვიკარძინო ხალხთა მეგობრობის დიდი ძალა. ჩვენს გვერდით იყვნენ ყველა ეროვნების წარმომადგენლები. პირველი, ვინც ქალთა საბჭოში დაგვიერთა და ჩვენი მწუხარება გულწრფელად გაიზარა, იყო საქავშირო ქალთა კომიტეტის თავმჯდომარე ამხ. ზ. პ. პუნიოვა, რომელმაც გარდა თანაგრძობისა, შემოგვთავაზა დახმარება დაზარალებულთა მკურნალობის საქმეში. მივიღეთ არაერთი დღეშიც სხვადასხვა ქალთა ორგანიზაციებიდან, რომლებიც თანაგრძობის გარდა გვაშენებენ და სიმშვიდისაგან მოგვიწოდებენ.

დაიხ, დღეს ისე, როგორც არასდროს გვმართებს ერთობა, განსჯა და გონიერება.

არადა, დღეს, როდესაც ანალიზს ვუკეთებთ განვილოდ უბედურებას, გამოიკვთა, რომ პარტიულ, საბჭოთა და საზოგადოებრივ ორგანიზაციებთან ერთად ჩვენც, ქალთა საბჭოებს, ბევრის გაკეთება შეგვეძლო ამ ტრაგედიის ასაშორებლად. რატომ აღმოჩნდით ჩვენ ასე შორის იმ პრობლემებისაგან, რომლებიც ახალგაზრდებს, ჩვენს შვილებს და შვილიშვილებს აუღელვებდა? კიდევ მეტი, ბევრმა მომხელმა არც კი იცოდა, სად იყვნენ, რას აკეთებდნენ მათი შვილები. რატომ, ვიდრეტი განზე იმ არაფორმალური გაერთიანებისაგან, რომლებიც ასე მომზადდნენ დღეს ჩვენს ქვეყანაში და ჩვენს რესპუბლიკაშიც? დაიხ, ბევრ რამეში ვტყუით უფროსთა თაობის წარმომადგენლები, პირველ რიგში, ჩვენ ვერ აღვიკვირებ გარდაქმნისა და საქაროობის პროცესე-

ბი, უცნაურად მივიჩნიეთ ამ ახალი გაერთიანების შექმნა, მათთან საერთო ენის გამოჩახვის მავერი კრიტიკის ობიექტებად ვაკციეთ ისინი. არადა, ვინ არიან მათში გაერთიანებულნი? ისევ და ისევ ჩვენი ოჯახის წევრები, ძირითადად ახალგაზრდობა. ეკოლოგიური პრობლემები, ძველთა დაცვა, მშობლიური ენის სწავლების სრულყოფა, დემოგრაფიული თუ ერთა შორის ურთიერთობის საკითხები — აი ის ძირითადი პრობლემები ამ გაერთიანების რომ აღვლენს. და განსჯეტი არ ვგაწუხებს ეს საკითხები? მართალია, ზოგიერთმა არასწორად გამოიყენა სიტყვის თავიუფლების უფლება, ბევრი მიუღებელი ლოზუნგიც წამოაყენეს, მაგრამ ისეც და ისეც მათთან შეზვედრებით, დალოცვებით, მსჯელობით, რარიგ მწვავეც არ უნდა ყოფილიყო ისინი, ალბათ მაინც შევძლებდით საერთო ენის გამოჩახვას. უნდა აღინიშნოს, რომ სრულად არადამაქყოფილებული იყო, განსაკუთრებით ცენტრალური პრესისა და ტელევიზიის ინფორმაცია იმ პოლიტიკის განსაუქმებადი, არაფორმალური გაერთიანების წარმომადგენლები რომ აყენებენ.

მე მთლიანად ვუჭერ მხარს საქართველოს კინემატოგრაფისტთა კავშირის თავმჯდომარის, სახალხო დემუტატის ელდარ შენგელიას გამოსვლას საქ. კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის პლენუმზე, სადა მან ჩამოაყალიბა დებულება, რომ სახალხო ფრონტს, რომლის თავმჯდომარის მოადგილაც თვითონ არის, არ ჰქონდა სთანადო მხარდაჭერა და ხელშეწყობა სახელმწიფო და სხვა საზოგადოებრივი ორგანიზების მხრივ. იგი ჩვენ, ქალთა საბჭოებსაც ვგვებობა, რადგან სწორედ ქალთა საბჭოები, რომლებიც არსებობს რესპუბლიკის ყველა რეგიონში, საწარმოებსა და ორგანიზაციებში, ახლოს უნდა მივიდეთ ამ გაერთიანებთან. დასაშალი არც ისაა, რომ თურმე ამ გაერთიანებებში ქალები არც თუ ისე ცოტანყოფილან. პირველ რიგში მოვქმებთ საკითხები, რომლებიც ჩვენც

ზ. კვაჭავაძის წერილის მონორარი ავტორის თხოვნი გადაიხრცობს მთიანი პუბრის დასახარებლად № 000700989 ანგარიშზე.

გვალდეგებს, ერთად ვიბრძოლოთ მათ მოსაგვარებლად. რაც შეეძლება დღეუბნებებს, რომლებიც მიუღებელია ჩვენი სოციალისტური წყობისათვის, იქ ჩვენი პოლიცია გარკვეულ უნდა იყოს და იქვე დისკუსიით, მსჯელობით, კანონის შესაბამისად უნდა ვიმოქმედოთ, მით უფრო, რომ ამის საუკეთესო მაგალითი მოგვცეს ამ რამოდენიმე ხნის წინათ მ აპრილის ამბებთან დაკავშირებით ჩვენივე ჩამოსულმა ამხანაგებმა — საკავშირო ცენტრალური კომიტეტის პოლიტიბიუროს წევრმა, საგარეო საქმეთა მინისტრმა ე. შევარდნაძემ და საკავშირო ცენტრალური კომიტეტის პოლიტიბიუროს წევრობის კანდიდატმა, საკავშირო ცენტრალური კომიტეტის მდივანმა ანბ. ც. რაჭუმუცხიძემ.

როგორც ცნობილია, დედამამქალი მომხდარმა ტრაგიდიამ ბევრად

შეაფერხა მრავალი სანარმოს, სკოლის თუ უმაღლესი სასწავლებლის ნორმალური მუშაობა. ახლა ყველას, და მათ შორის ჩვენი ქალთა საბჭოების გადაუღებელი ამოცანაა გამოვიჩინოთ სიბრძნე და კეთილგონიერება, უზრუნველყოთ საზოგადოებრივი წესრიგი, ყველაფერი გავაკეთოთ იმისათვის, რომ თითოეულმა ჩვენგანმა მონახოს თავისი ადგილი საყოველთაო-სახალხო შრომისა და ბრძოლის ფერხულებში, რაც შეიძლება მეტი წვლილი შეიტანოს პატრიალური რევოლუციის შექმნასა და ვითარების სრულ ნორმალურადგებაში.

ამ წერილის დაწერა დამთავრებულიც არ მქონდა, რომ კიდევ ერთი სახინელი ტრაგედია დაგვატყდა თავს.

აჭარაში — საქართველოს ამ უძველეს, უღამაზეს, მრავალტანჯულ რეგიონში სტიქიურმა უხედურებამ

იმხსვერპლა ათობით ადამიანს, წისკანად ალგავა სოფლები, მთელი მთაწილი, სიცოცხლე ჩაქრა და კერია დაუნგრა ათასობით ოჯახს. ჩვენი დედებო, შვილებო, აჭარაელი ქართველებო! შექვენ მოგპარათ სიბრველ რიგში, რადგან, საქართველოს მხედველობის, უდიდესი გაჭირვების დროს სწორად თქვენ იტანოთ, გუაკაცურად უძლებდით აწიოკებას, გრევებოდ, ფიზიკურ თუ სულიერ შეურაცხულებას.

რა ვქნათ? ახეთი ყოფილა მარად ტანჯული, სათნოებით, კლდემაზისობით აღსავსე ქართველი ქალის ხვედრი, ეხლაც უნდა ვიყოჩალოთ, გავმარადეთი, შეიღებს, ძმებს, მეუღლეებს უნდა შემოუძახოთ მით უფრო, რომ თქვენ მხარში გიდგანან საკავშირო და რესპუბლიკური ორგანოები და რაც არანაკლებ მნაშენელოვანია, მთელი რესპუბლიკის ქალები.

თამარ ჯაში,

თსუ ინგლისური ფოლოლოგიის კათედრის უფროსი მასწავლებელი.

გვიბოგან დემოკრატია, გიბრავს...

მოქალაქეობრივი სინდისი არ მამდლებს დღეს დემოკრატის უფლებას. აპრილის ტრაგედიას ღრმა უცხვები აქვს და საფუძვლიან შესწავლას მოითხოვს. გარდაქმნის პოლიტიკამ ბუნებრივად გამოიწვია საქარობა, შიტინგები, დემონსტრაციები, როგორც სანქციონირებული, ისე არასანქციონირებული. მოსკოვში, ლენინგრადში, ჩვენს მეზობელ რესპუბლიკებში, ბალტიისპირეთსა თუ მოლდავეთში თვეობით ტარდებოდა და ტარდება გაცილებით უფრო ხალხმრავალი და უფრო საშიში შიტინგები, მაგრამ ამ აქციებს ამეთი ამარჯუნენ ფინალი არსად მოეყოლა. რით დავიმსახურეთ ეს? რა გამართლება შეიძლება მოექმნოს მშვიდობიანი შიტინგის დარბევას, უშთავრებად ქართველი ქალები რომ შეეწირნენ?

ამ ბოლო დღეებში ყოველი მხრიდან იმის გრელება აპრილის ტრაგედიის გამო. ვინ დაძაბა მდგომარეობა, ვინ მივიყვანა კატასტროფამდე? თუთოდ მავნებლურმა ავტოკრატმა, ბიუროკრატმა, საქმისა და სიტყვის გათიშვამ.

1956 წლის ტრაგედია გამოიწვია ახალგაზრდობის გულუბრყვილობამ, ბრმა მინდობილობამ, სტალინისა და მისი გენერალური ხაზისადმი რწმენამ. მაშინ გვესროლეს იმისათვის,

რომ სწრაფად ვერ გარდავიქმენით ნოშქოვის „სტალინი“. ახლა კი, ამ სისხლთან მ აპრილს, დაგვერფენ იმისთვის, რომ სწრაფად გარდავიქმენით და გვინდოდა გვერწმუნა. საქარობა.

გვიბოძეს დემოკრატია, მაგრამ, სამწუხაროდ, აღარ მოაკლეს ახალი განმარტება ამ სიტყვისა. ვიცოდით, რომ დემოკრატია ნიშნავს საზოგადოებრივ ორგანიზაციებისა და შრომითი კოლექტივების საქმიანობას და მართვის წესს, რაც გამოიხატება მათი ხელმძღვანელი ორგანოების არჩევითობასა და ანგარიშვალდებულებებში, უმრავლესობის გადაწყვეტილებისადმი უმცირესობის დამორჩილებაში და ა. შ. მოქალაქეთათვის ფართო პოლიტიკურ და სოციალურ უფლებათა და თავისუფლების მინიჭებაში და სხვა... თუკი ეს ასეა, მაშინ რატომ ვართ მოკლემუდლინი ერის თვითგამორკვევაზე მსჯელობის უფლებას? თურმე იმის უფლებაც არ გვაქვს, ვიცოდეთ, სად იყენა და სად თავდება ჩვენი სრულიად საქართველო!

ამ ბოლო დროს გახშირდა სიტყვა ექსტრემისტის ხმარება. მაგრამ ცნობილია, რომ ექსტრემიზმი არის ის მოსჯილი, რომელიც მოიხიბვს უკიდურესი ზომების გამოყენებას ამა თუ იმ პოლიტიკური

საკითხის გადასაჭრელად. მაშინ ვინ გმობდეს ექსტრემიზმი? საწილო შეიარაღებული ხალხი თუ იმ ხალხზე იარაღსხმული ქალათების შემომყვანნი?

გვეუბნებიან, რომ ახლა ჩვენი საზოგადოებრიობის უაროვნებაში მხვდა რევოლუციური გარდაქმნები, მაგრამ შთავრების ამ ბოლო აქტმა ძალზე დაგვაეჭვა ამაში. იყო დრო, როცა ქ. პატიაშვილს იმედით შეეყურებდით, მაგრამ გვიკვირდა, როგორ ვერ გმზნობდა ეს პატიაშვილი, რა გარემოცვაში იმყოფებოდა — თავისი მიწის გამყიდველების, მექრათამების, კარიერისტების და მლიქვნელების გარემოცვაში.

დაბნეულები ვართ. ახლა პრესის ფურცლებიდან გაისმის აღშფოთება — რატომ არ ამოიღლა ხალხმა ხმა იმ პოლიტიკოსების წინააღმდეგ, რომელთა მანკიერება და მტრული პოლიტიკა თავისი ხალხის მიმართ მოხლოდ გარკვეული წლების შემდეგ მზურრდება და იგმობა, მაგრამ რა დავუბრისიბოთ მას?

ჩვენი საზოგადოებრიობის ერთობლივი სურვილია, ისეთი გარდაქმნა მომხდარიყო ჩვენს უროკუნებაში, პოლიტიკასა და ეკონომიკაში, რომ ხელისუფლების კრიტიკა სახელმწიფო გადატრიალების მცდელობად არ აღიქმებოდეს.

გვიხსნაღებენ ღრუ სამიშარს

ჭირფასო ამხანაგებო! საბჭოთა ქალების კომიტეტი ღრმა სამიშარს უცხადებს რესპუბლიკის დედაქალაქში მომხდარ ტრაგადულ ამბებში დაღუპულთა ოჯახებს, ნათესავებს, ახლობლებს. რესპუბლიკის ქალებთან ერთად განვიცდით ამ დიდ დანაკლისს, დავსტირით დაღუპულებს, ამ მძიმე უაზრ ვაღლოვობთ თქვენთან ერთად. ძვირფასო მეგობრებო, ჩვენ მოვუწოდებთ რესპუბლიკის ქალთა საბჭოებს გამოიყენონ თავიანთი გავლენა და ავტორიტეტი, მთელი ქალები მოახმარონ რესპუბლიკაში მორალურ-პოლიტიკური გარემოს სტაბილიზაციას. დარწმუნებული ვართ, თქვენნი თავდაჭერა, გონიერება, ღირსება, შექმნილი მდგომარეობის სწორი შეფასება ხელს შეუწყობს სიმშვიდისა და წესრიგის აღდგენას.

საბჭოთა ქალების კომიტეტი

ჭირისუფალია მთელი საქართველო, ჭირისუფალია ყოველი ქართველი. დაიხიციენ ჩვენი მიწის შვილები... და ვაი, რომ მათ შორის უმეტესობა ქალია. ჩვენი მრავალტანჯული ქვეყნის ისტორიის მანძილზე, სისხლისმღვრელ ბრძოლებში უმეტესად მამაკაცები იღუპებოდნენ. ქალები მათ ბრძოლის ველზე ქსტუმრებდნენ და კერძისთან რჩებოდნენ, აკვნიბოდნენ... ქალზე ხელის აღმართვა მტერსაც კი უჭირდა; და ახლა, მე-20 საუკუნის მიწურულს, მშვიდობიან ვითარებაში დავარგეთ დედები, დები, საცოლეები, ბავშვები. დაუჭრებელია ასევე დაუჭრებელი იქნება ეს ფაქტი მომავალი თაობებისათვის.

დღეს ჭირისუფალია საქართველო! ჭირისუფალს ნუგეში სჭირდება, რომ თავადც არ დაიღუპოს გამოუთქმელი დარღობი და აუტანელი მწუხარებით. ქალთა შურნაღში, რომელიც ქალთა მეგობარი და კომპაგია, გვირეკავენ და ღრმა სამიშარს გვიცხადებენ მეგობრები მოსკოვიდან, უკრაინიდან, ბალტიისპირეთიდან, აზერბაიჯანიდან, სომხეთიდან.

საბჭოთა ქალების კომიტეტის თავმჯდომარე ზოია

პუხოვა დიდ თანაგრძნობას უცხადებს ქართველ ქალებს ამ საერთო-სახალხო გლოვის გამო, სურს ჩამოვიდეს თბილისში, რათა ოდნავ მაინც შეუხსნებულს მათ ამ ტრაგედიით გამოწვეული მწუხარება.

მივიღეთ რამდენიმე დღეზეა სომეხი დებისაგან, რომლებიც ვერ იფიქრებენ თავგანწირვასა და თანადგომას მიწისძვრისაგან დატრიალებული ტრაგედიის დღეებში. მათ საპასუხო დახმარების გაწევა სურთ, ისინი ჩვენთან ერთად დასტირიან იმ 20 ქართველს, რომლებიც იმ შეზარატ მ აპარტის ამბების შედეგად დაიღუპნენ.

მოძმე ხალხის ღრმა სამიშარია გამოუთქმული სომხეთის ქალთა საბჭოს თავმჯდომარის ნორა აკოვიანის დეპეშაში:

„ჩვენი ძვირფასო დებო და ძმებო! სომეხ ქალთა საზოგადოებრიობა ქართველი ხალხისათვის ამ მძიმე დღეებში დამწუხრებელი გლოვობს უღანაშალო აღამიანთა დაღუპვის გამო, ოზიარებს თქვენს მწუხარებას და გულწრფელ, ღრმა სამიშარს უცხადებს დაღუპულთა ოჯახებს, ახლობლებს.“

ქართულ აბრეშუმს-ოქროს გეღალი

— ფართალი, აქტო კარგი ფართალი, — ხმაჩახლეჩამდე გაიძახოდნენ ქუთაისელი ვაჭრები და სიტყვას არ იზურებდნენ შორეულ მხარეებიდან ჩამოტანილი უცხოური ქსოვილების საქებად, ზოტბას ასხამდნენ ინგლისურ მაუდს, ლოძისა და კრაკოვის ჩითიუებს, ლონის აბრეშუმს, ჩინურ ფარჩეულს.

სხვადასხვა სახელმწიფოდან ჩამოსული სოცდარგები მუქთად იგდებდნენ ხელში საქვეყნოდ სახელგანთქმულ ქართული აბრეშუმის პარკსა და თუშურ მატყლს, რასაც საზღვარგარეო ეზოდებოდნენ და შემდეგ იქედან ჩამოტანილ ქსოვილებს მამახისხლად ჰყოფდნენ ჩვენზეავე, ეს იყო ძველად.

დღეს ქალაქის ინდუსტრიის წინსვლაში მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვთ ქუთაისელ ფაქტურებს, რომელთა ნაწილია რესპუბლიკის სახლივი წარმოების 70 პარცენტზე მეტია.

პირველი ზუთწილდის გარიტარაჟე ჩაეყარა საფუძველი აბრეშუმის კომბინატის პირველ ფაბრიკას — ძაღის ამომღებ წარმოებას. 50 წელიწადზე მეტია არსებობს ქუთაისის აბრეშუმის კომბინატი, რომელსაც ამჟამად აბრეშუმის საწარმოო საფეიქრო-სამკერვალო გაერთიანება ეწოდება.

სახელოვან ფეიქრებს არაერთი გამარჯვება უჩუქებიათ, ბევრჯერ უოფილან გარდამავალი წიხედი დროშების მფლობელები, მაგრამ ბოლო ხანებში წარმოების ეკონომიკური მაჩვენებლები საგრძნობლად გაუფერულდა. ათი წელიწადია გაერთიანებას მოგების ვეგმა არ შეუხსრულებია. პროდუქციის ხარისხის მკვეთრი გაუარესების გამო სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობათა ზეწორმატორულმა ნაშთმა 84 მილიონ მანეთს მიაღწია.

გამოსავალი მოიძებნა: საქალაქო საბჭოს აღმასკომის საფინანსო განყოფილების გამგეც ზურაბ მელაქის რეკომენდაცია მიეცა აბრეშუმის საფეიქრო-სამკერვალო გაერთიანების გენერალური დირექტორის თანამდებობაზე, ხოლო პარტიული კომიტეტის მდივანად ფეიქარი ინჟინერი ირა ლეშაქელი აირჩიეს.

— ტექნიკურ-ეკონომიკური მაჩვენებლები თქვენს კოლექტივს ურთულეს პრობლემებს უსახავდა. რა გზას დაადექით, რომ გამოსავალი ვეპოვათ თითქმის უიმედო მდგომარეობიდან? როგორც ვიცით, საკითხიც კი დაიხვა საბჭოთა კავშირის მინისტრთა საბჭოს წინაშე საწარმოებათვის პროფილი შეეცვალათ ან დაეხსურათ. — ასეთი კითხვები მივმართეთ ირა ლეშაქელს.

ი. ლეშაქელი — დაიბ, ზემდგომი ორგანოების ეს მოსაზრება იმანაც განაპირობა, რომ ურთულეს ფინანსურ მდგომარეობასთან ერთად, რესპუბლიკათაშორის საბითუმო ბაზრობაზე 70 მილიონი მანეთის ქსოვილი არ გახალდა. 17 მილიონი მანეთის პროდუქციის გამოშვება საფრთხის წინაშე დადგა იმპორტული წარმოების კიბიკატების მიწოდებაზე უარის თქმის გამო.

კონსპონდენტი: ფინანსური და ეკონომიკური დაქვეითების სხვა ფაქტორთან ერთად, დისციპლინის უნესტებამ, უიმედობის განწყობილებამ ჩამორჩენას ხომ არ შეუწყო ხელი?

ი. ლეშაქელი: დაიბ, სავსებით სწორად შენიშნეთ. რა გული ექნებოდა მუშათა კლასს, რომლის წარზომ-ნაღვაწი მომხარებლის დანტერესების ნაცვლად, საწყობებში ინახებოდა. ჩაწოლილი საქონლიანობის ახალი სათავსების აგებაც გადაწყვეტილებით.

ფაქტო ცხოვრებიდან: გვახსოვს, მაღალი-ბიზნო მომხმარებელთა და დახლის მუშათა საუბარი:

მომხმარებელი: — რეცხვაში როგორია? გამუფდელი: — ემდურია.

მომხმარებელი: — როგორ უთვლდება? გამუფდელი: — ცუდად.

მომხმარებელი: — არ ვარგებულა... როგორც იცყვიან, ეს დაილოგი კომენტარს არ საჭიროებს.

კონსპონდენტი: — პროფილის შეცვლა თუ გამოსწორებდა საქმეს?

ი. ლეშაქელი: — ბელწრფელად უნდა გითხრათ, რომ ახლად დანიშნული სამეურნეო და პარტიული ხელმძღვანელებისათვის პროფილის შეცვლა იოლი გამოსავალი იყო, რადგან იგი ზემდგომი ორგანოების ფიქრსა და ზრუნვას უფრო მეტად დაქვემდებარებოდა. ვიდრე ჩვენს ინტელექტუალურ განაჩას, გააზრებულ მასობრივ-პოლიტიკურ მუშაობას.

კარგად მოგეხსენება, რომ სხვისი მოიდგომით დღეს ვერ იცხოვრებ, მოაჯარი და გადაწყვეტეთ თვით კოლექტივთა, მისი რეზერვები, ფარულ პოტენციალთა გამოვლენისა და ამოქმედების უნარი.

კონსპონდენტი: — კონკრეტულად რით დაიწყეთ მუშაობის რადიკალური გარდაქმნა?

ი. ლეშაქელი: — პირველ რიგში როგორც ეკონომიკური, ისე ფსიქოლოგიური რეზერვები ავამოქმედეთ, გადავწყვიტეთ ასრტაქმენტის მთლიანი განახლება როგორც არტაქმელების, ისე კოლრიტული მხატვრული გაფორმების მიხედვით. უმოკლეს

გოლოდა უნდა ვაგოთ

მისი შემქმნელისა და პირველი დირექტორის ვალერიან კობალიძის სახელს. კომბინატის პარტორგანიზაციის მედიანმა ვახტანგ კაცაძემაც საუბარი სწორედ მის სახელთან დაკავშირებული შრომითი ტრადიციებიდან დაიწყო.

მეთხუდ საუკუნეზე მეტია გასული იმ დღიდან, როცა 1963 წელს რამდენიმე სახერხი საამქროს ბაზაზე შეიქმნა სამტრედიის ხის დამამუშავებელი კომბინატი. ნღების მანძილზე იხვეწებოდა და ყალიბდებოდა კომბინატის დღევანდელი სახე, და თუ დღეს მის ნაწარმზე დიდი მოთხოვნილებაა, ეს უთუოდ იმ სახელოვანი შრომითი ტრადიციებისა და ახლის სინთეზის გამოხატულებად უნდა მივიჩნიოთ.

ამჟამად კომბინატის სათაო წარმოებაში, საავეჯო ფაბრიკასა და მერქანბურბუშელის ქარხანაში რამდენიმე დასახელების სახალხო მოხმარების საქონელს უშვებენ. ესენია: დახერხილი ხე-ტყე, პარკეტო, მერქან-ბურბუშელის ფილა, საკანცელარიო საქონელი, საწალი გარნიტურები, მაგიდები და მისადგილები...

ასორტიმენტის ზრდას დიდად უწყობს ხელს ბაზრის კონიუნქტურის, მომხმარებელთა მოთხოვნილების შესწავლა და მონიტინგი, მონათესავე საწარმოებში მუშაობა მივლინება გამოცდილების გადმოცალდად.

სამტრედიის ხის დამამუშავებელ კომბინატში ტექნიკური დონის ამაღლებასა და ხარისხის გაუმჯობესებას, უმაღლესი კატეგორიის პროდუქციის სუვერემ დავლებათა შესრულებას დიდი ყურადღება ეთმობა.

მის მიერ გამოშვებულ საძინებელ ანაკრებს „მახატრულსა“ და „პახალუსს“, აგ-

რეთვე თეთრეულის კარადასა და საწერ მაგიდას ხარისხის უმაღლესი კატეგორია აქვს მინიჭებული. ამჟამად უმაღლესი კატეგორიის პროდუქციის გამოშვება შეუძლია სასაქონლო პროდუქციის თითქმის ნახევარს შეადგენს.

კომბინატის მიერ გამოშვებულმა ავეჯმა უკვე საკმაო ავტორიტეტი მოიპოვა. ზოგი მათგანი კონსურენტუნარიანიც კი გახდა და საუაჭრო ქსელში მიხვედრის უშალ იყიდება. მაგრამ ეს ჯერ კიდევ არ ნიშნავს, რომ აქ ყველაფერი ნესრიგშია, სრულყოფამდე ჯერ კიდევ შორს არის.

მაინც რა არის ამის მიზეზი?

ჯერ ერთი, ხშირად ირღვევა ტექნოლოგიური პროცესი, რაც მკვეთრად აუარესებს პროდუქციის ხარისხს, დიდია ანათობა შპონის დანაკარგები, მეორეც, წარმოებაში ბევრია ისეთი უბანი, რომელიც უახლოს დროში ტექნოლოგიურ სრულყოფასა და ტექნიკურ განახლებას საჭიროებს. იმის მიუხედავად, რომ მიმდინარე ხუთი წლის მანძილზე კომბინატმა ჩვიდმეტი მილიონი მანეთის საბჭოური და საზღვარგარეთული მოწყობილობები შეიძინა, მაინც ნელი ტემპით მიმდინარეობს სანარჩოს რეკონსტრუქცია. უსუსველად ჭიანჭრდება ამა თუ იმ მოწყობილობის დამონტაჟება.

შარშან საავეჯო ფაბრიკაში დამონტაჟდა ვერშანის ფედერაციული რესპუბლიკიდან შემოტანილი მაპროფილებელი დეტალების ხაზი, რამაც პროდუქციის ხარისხი მნიშვნელოვნად გაუმჯობესა. მიმდინარეობს კომბინატის მერქანბურბუშელის ქარხნის მილიანი რეკონსტრუქცია.

1990 წლისათვის მოძველებული დანად-

გარები მთლიანად უნდა შეიცვალოს პოლონური ხაზით.

კომბინატის მუშაობა უფრო ეფექტური იქნებოდა, რომ დროულად მარადგებოდეს ხარისხიანი და საჭირო რაოდენობის პირველადი ნედლეულით.

1987 წლიდან კომბინატი სამეურნეო ანგარიშით მუშაობს. მეურნეობრიობის ახალ მეთოდებზე გადასვლამ გარკვეული გავლენა მოახდინა წარმოების სტრუქტურაზეც და საგრძნობლად გააუმჯობესა კომბინატის მუშა-მოსამსახურეთა სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა.

შარშანდელი წელი კომბინატმა შეიძლია მილიონ ორასი ათასი მანეთის მოგებით დაამთავრა. 98 პროცენტით შესრულდა სახელმწიფოებრივი მამყენებელი. რაც რაიონის მთლიან მამყენებელს აღემატება.

ახალი დებულების საფუძველზე მოენ-

ყო კომბინატის მუშაობა ატესტაცია. მუშის საშუალო თვიური ხელფასი 229 მანეთამდე გაიზარდა. აქვე უნდა დავძინოთ, რომ კომბინატის რეკონსტრუქცია და სოციალური სექტორის განვითარება მისივე მოვების გამოყენების გზით ხდება.

იქნებ ზოგ მითხვებს კიდევაც ეუცხოოს, რომ აქ დასაქმებული ორი ათასზე მეტი მუშა-მოსამსახურიდან ათას რვაასზე მეტი ქალია. არ არსებობს უბანი, სადაც ქალი არ მუშაობდეს. ისიც ნიშნავს დობლივია, რომ საშუალო ასაკი ორმოცი წელია. ახალგაზრდებს აქვერდში უღვანან უფროსი თაობის ადამიანები, ცხოვრებზე თავიანთი საქმიანობითა და ცხოვრებისეული გამოცდილებით მათაგანთა აძლევენ შაბ.

კარგი შრომისათვის პატივისცემას იმსახურებენ დირექტორის მოადგილე ეკონომიკის დარგში, რესპუბლიკის დამსახურებული ეკონომისტი თინა ჯვარამუშვილი, საავეჯო ფაბრიკის მთავარი ინჟინერი დალი ჯიქიძე, დირექტორის მოადგილე ხარისხის დარგში შიზა ლურჯიძე, ცენტრალური ლაბორატორიის გამგე ნაზიზოლა ადგიშვილი, ამავე ფაბრიკის ტექნოლოგი ფანი შუბლაძე.

მალღახარისხოვან პროდუქციას ქმნიდა დღეს კობალიძევილი, ნაზი ბოხუა, რუსიკო კალაძე, ნაზი თევზაძე, ანასტასია გეგია, მაგულა ვაწენიძე, თინა მუქერია და სხვები. რადგან ზოგიერთი სამაქროში, ჯერჯერობით მაინც არ არის დამკამყაფილებელი პრობლემა, რეკონსტრუქციის სამაქროში ადგენილია თუ მოსაპირკეთებლად გამოსაყენებელი სხვა ქიმიური საღებავების მამყერი და სპეციფიკური სუნი დავს. მიზეზი ის არის, რომ

დამპროექტებლებს თავის დროზე არ გაუთვალისწინებიათ ჰაერგამწმენდი საშუალებების საჭირო ოდენობით დამონტაჟება.

ამიტომაც გამოიყენეს უემაყოფილება ჩვენიან საუბრისას მხვებებმა მავალი ჯანელობით და თინა მუქერამა. ქალბატონმა თინამ ისიც კი აღნიშნა, როცა ასეთ რთულ პირობებში გვიხდება მუშაობა, ხელფასი სხვებთან შედარებით მეტი უნდა გვეკონდეს და პენსიაზეც ორმოცდაათი წლისანი მაინც უნდა გავდიოდეთ.

არ შეიძლება, არ დაეთანხმო შრომის მონივნებას და სამი შეილის დედას. ეს საკითხი მეტ ყურადღებასა და მხარდაჭე-

რას მოითხოვს უპირველესად თვით კომბინატის ხელმძღვანელებისაგან. მათ იმი. სიფისაც უნდა იზრუნონ, რომ მუშა ქალების ჰქონდეთ მიკრონიის ოთახი, სასადილო კი უკეთ მარაგდებოდეს.

კომბინატის მუშა-მოსამსახურეები სარგებლობენ დამხმარე მეურნეობით. აქ ნარმომებული ხორცი, თევზი თუ თაფლი ხშირად ამშვენებს მათ საჯავახო სუფრას.

კომბინატის ტერიტორიაზევცა განლაგებული საფარო, სამედიცინო, სპორტული დაწესებულებანი, კულტურის სახლი.

ბოლო ორ წელიწადში ოთხ ოცდაოთხიწინან საცხოვრებელ სახლში კომბინატის მშრომელებმა ახალსახლობა იხვიეს.

შრომითი კოლექტივთა გვირგვინად მეთორმეტე ხუთწლიანი დამლევსისთვის ერთიორად გაზრდის პროდუქციის შემოსავლის მოცულობას, გააფართოვებს საქონლის ასორტიმენტს და იმ დიდ თუ მცირე ხარვეზებსაც აღმოფხვრის, რომლებიც ჯერ კიდევ აქვს მუშაობაში, მაშინ ფაბრიკა შესძლებს სრული სამეურნეო ანგარიშის, თვითდაფინანსების პირობებში თვითმმართველობის საწყისებზე მიადნობის საუკეთესო საბაზოო შედეგებს.

ასე ფიქრობს მათი თავკაცი ნოდარ ბახტაძე.

ასე ფიქრობს მთელი კოლექტივი.

წუნუ კუპრაქიშვილი

ბიოგრაფი ხეჩუაშვილი

მკაჩიგული შვილის მამრიუნება

გიორგობა

წ. დათუაშვილის ფოტო

გუშანით ხვდებიან ეს წყველი ფრინველები, საითაც იღრინება ომის ურჩხული და ფიცფიცით იქითკენ გადაიხვევებიან ხოლმე.

ახლა, როცა მაისის მზემ სისხლით გაუთიებული შინა დააშრო და გმინდა და კენესა მიწელდა, სიკვდილის ზარზეგმით ადევნებულ ამ ვერგ ფრინველებს თავზარი დაეცით. ხარში გნისაი ჩაუწყდათ და თავგზაბანულეებმა თავთავიანთი ბუნაგისაკენ იბრუნეს პირი.

ადამიანები ომის დამთავრებას ულოცავდნენ ერთმანეთს, როცა ხართუთის კენწარზე წყველი ყვაეი აჩხვლდა. ტახტზე ნამონოლილი მარიამი დაფეთებული ნამოვარდა, იქვე, ბუხართან მიყუდებულ კეტს ხელი დასტაცა და ფაციფუცით გავარდა ეზოში. ხართუთასთან მიიბრინა, მაღლა შემართული კეტი რაც ძალი და ღონე ჰქონდა. თუთის ტოტებს სტყორცნა და სასონარკვეთით შეუვირა:

— შორს, შორს, შე წყველო!

ყვაეი ფრთების ტყლაშუნი მოსცილდა ხართუთის ტოტებს.

შიშმა აიტანა მარიამი, ყვაეის შემოჩხალება აეისომასნავეებლიაო, და ხეს ათრილობული მოეხვია, მიეხუტა, მიეკრო, ცახრებული შუბლი ზედ მიაბჯინა და გულში ჩაიგმინა: — ვაიმე, შვილო, ვაიმე, ავი ხომ არაფერი შეგემთხვა, გენაცვალს დედა!.. არა, არა! — თავში ნაიშინა ხელები, — რეებსა როშვე, შე

სულწანყმედილო დედაკაცო... ჩემ ნიკაებს ავი არ შეგმთხვევა, არა, არა!.. — ერთხანს დღუმლით შეხედა ზეცას, — შავები მამაშენზე მაცვია, შვილო, პო, ქერჩში დაღუბულა ის საბრალო... მაკარე, მაკარე, გენაცვალს დედა!.. — გულში შიში ჩაუფარდა, მთელი სხეულით თრთოდა, აცახცახებულმა თუთის ძირში ჩაიჩოქა და ხელები ზეცისკენ აღაპყრო — დმერთო მაღალო, შენი მაღლის ქირიმე, ილორდაც მფარველობა არ მოაკლო ჩემს ნიკას და დღეთისმშობლის ტაძარს მუხლისთავებით შემომოვუღის. შენი მფარველი კლათა გადაფარე, საღალსალონი დამიბრუნე ჩემი ცისკარა ბიჭი, ომი რახანია დამთავრდა, რაღას აყოფენ, შვილო? — გულსაკლავად აქეთინდა საბრალო მარიამი, თავშლის ფორთო ტრემლი შეშეშრალა, შერე ძლივსძლივით ნამოიხლანჯნა და ეზოს ბოლოში, პატარა ვენახისკენ იბრუნა პირი. უპიროდ მწერიგში ჭიკოებზე აგრეხილიყვენნ მტყვენებით დახუნძლული ვაზები: ვახსა და ვახს შორის ჩაიჩოქა და აღურსიანად მოუთათუნა ხელები.

— შენი ბიჭები ხოლად რომ დამიტოვე, ცუდონი არ არიან, შვილო? ჩაილო, გენაცვალს დედა, შენი ხელი აკლიათ... პო, ფიქრი ნუ გაქვს, თვალისჩინივით ვუელო, უამათოდ დილა ნმეც გამთენიბია... ზოგჯერ მეჩვენება, შვილო, რომ ეს

ვაზები შენა გვანან, თითქოს ჭკობებზე ისინი კი არა, შენ მისცოცხა... პო, ხე-ბეზე აბობლანა გვიყვარა, გენაცვალის დედა, გასოსხ, ერთხელ, კაკალზე ტოტი რომ მოგიტყდა, ბიჭო? — კინაღამ გული ჩამოვსდა, მერე როგორ ერთხალად! ისე სხარტად ისეუბე მერე ტოტზე, რომ სიხარულით შევეყვირ... უპ. ცელქი, მოუსვენარი იყო... მაღლიანი მარჯვენით ისეთი ეკნები გააშენე, რომ ავ თვალს არ დე-ნახებდა, ომი რახანია დაბოძდა, შევი-ლო, ეცადე ამ რთვლობას მანც ჩამოხვიდე, ემ, წყუელიმც იყოს ომის მამკონი... ჩვენ სოფელშიც ბევრმა დედამ ჩაიცვია დაეძრა, საბარლო ნუცის ორივე შვილი შევედუბა, თებროსი კოჭინარა ბიჭი, შენი სიყრმის მეგობარი სანდროც იქ დე-ვა. კილას არ ვეკიბებდი, შვილო, მაგრამ შენს გზა-კვალს ვერ მივაგვი. სულ ერთად ცას შევეცქერი, შვილო. დღისით ღრუბლებში გვებმ, ღამე ვარსკვლავებს დავდებ. როგორმე ხმა მომანდინე, ნიკალავ: გული გადამეძლია, გენაცვალის დედა. ემ, ოლინდაც ჩამიძი, შვილო და შენი სანაცვლო იყოს ეს სატილო გული. მაშ, ტყუილა ჩაგრიცხეს სანიჭინროზე? ნსავლა აღარ ვინდა? პო, ვიცი, გინდა, მაგრამ რალას ავიციანებ, შვილო! აი, იმ შენმა მეგობარმა ნათიამ აჰასნინათ მზნახა, თვალცრემლიანმა მოგაკითხა, — ატირდა მარიაში, — სიყვარულც ვერ მოასწარი... პო, ეგრე თქვა, ნიკას ველო-დებო...

...იმ წელს რთვლობამაც ჩაიარა, ქვევრებში ჩასხმული ყურმინის წვენიც დამაჭრდა, მალე დაღვინდა კიდეც, მაგრამ ნიკა მაინც არ გამოქრინლა.

ერთ დღეს კი ფოსტალიონმა მქექარე მხით შემოიძახა: — მარია, მარია, გამოიხედე, ქალო! მარიამს გული შეუქანდა, აცაცახდა, მუხლმოკვეთილი ძლივს წამოხობილდა ტახტიდან. როგორც იქნა, ცახცახით გაათრია გარეთ ფეხები.

— ფიქრი ნუ გაქვს, მარია, — შო-რიდნეფ დაამშვიდა ფოსტალიონმა, — დეჰეშა, უჯხოკულეფ დაიჭვარე, ციც-ხალია მარია, ცოცხალი, რომელიღაც ქვეყანაში იქნება გადახვეწილი, ვინ იცის, იქნებ ამერიკაშია, პოდა, დანდარადება ქვეყნებზეა და შენი ბიჭიც უშვევლად დაბრუნდება.

იმ დღიდან მოყოლებული, იმედით ცოცხლობდა მარიაში.

ბევრმა გაზახვულმა გადაუარა მარიამის სახლ-კარს. რთველმაც ბევრჯერ ჩაიას, მაჭარიც ბევრჯერ დაღვინდა. მაგრამ ნიკას ხმა მაინც არ მოუწუნდენია დედისათვის.

მოდის, მიიზღახნება ლოდინის მდინარე, ფიქრების დატარებლ ძაფზე იმედის მძივები მძიმდებიან. მარიაშის თვალდათვალ მიჰქრან დღეები, თვეები, წლები. დაუშობიდა ფიქრები დედას, მარებში მო-

ილუნა, მხოლოდ იმედია აცოცლებდა. მხოლოდ იმედი უთბობდა გაიწულ ძარღვებს. ღმერთო, ერთი იმედენ შემადებინა, ნიკალას ხმა გავიგო დენი მერე ჯანდაბას ჩემი თავიო.

— სად ხარ, შვილო, სად? მარტო ხმა მომანდინე, კენაცვალის დედა...

უსაქმურად რა გააჩერებდა დედაკაცს, მუშაობა აცოცლებდა, კოლმურწენობაში სახელგანთქმული მწველავის სახელს ატარებდა. ომში წასვლამდე ნიკალა ხორებს დასდევდა. აქებდნენ, კარგი მესობრე ბიჭიო. ომში რომ წავიდა, იმის დაზნადილი ფურები დედამ ჩაიბარა, სიყვარულს და მზრუნველობას არ ავლებდა ქალი. ნახსივს დროს ძროხებს ცურებდა ისე სათუთად, სიყვარულით უთაყუნებდა თითებს, თითქოს თავის ტიტლქანა ბიჭს ტახტში აჭყუმალავდეს. ყველას ცალ-ცალკე რომ მიუალურსებდა, მერე ცურვს ლოყას სათუთად მიჰდებდა. დიდხანს კოცინდა და ეფერებოდა. ძროხებიც მიეჩვივნენ, მარიამს რომ დავიწყებოდა მათი მოფერება, რძეს აღარ ისევდიდნენ ხოლმე.

გაოცებულნი იყვნენ მწველავები, ამ ქალს თითებში ჯალღოქარი ხომ არ შეუქერა, ძროხები ეგრე ნიადვარივით რომ იწვლილი. როცა მარიაში ავად გახდებოდა, იმ დღეებში ძროხები, თითქოს პირი შეჰქერეს, არც ერთ წვეთ რძეს აღარ აძლევდნენ სხვა მწველავებს... ფერმის გამებე დაფეთხილი გარბობდა, უხვევებოდა, მალე მოკვდნენ, თორემ წველადობა ჩაიბეჭადებოდა. აღარც მარიაში უთმედა გული, ემინოდა, ძროხები არ დაშრენოდა სიცხეც რომ ჰქონოდა, ლოგინში ვეღარ ჩერდებოდა. გაჯერებულზე დედას ქალმშობილი თბილად ჩააცემდა ხოლმე, ჩაფუთინდა და მანქანით მიჰყავდა ფერ-მაში. მაშინვე სასწაულო ხებობდა, მწველავები შემოხვედნენ ხოლმე სიერის საყურებლად.

იმ დღესაც ტახტზე ჩამომგვადარი მარიაში ზეცას შეუჭრებოდა. — ჩემი ბიჭი უშვევლად დაბრუნდება... — ჰოდა თვას ქალს ატანდა, ასე, ყოველ ცისმარე დილას შვილთან შეგებობის თინი იციებოდა. გარეთ გამოსული კეკასიონს გახედავდა და კარგავას გაყერებულნი უთვალთვალებდა ღრუბლების ფსფუსს, მერე მთელი დღე ეზოში დაბოიჯებდა, შვილის დარგულ ვაზებს ეწურებოდა და ეალერსებოდა.

მზე დასალიერს იძირებოდა... მარიაში ღია თვალებით მენაშულ ცას მიშტერებოდა, მთებშიც ღრუბლები ამიზღახნენ. ფაცუფუციტ წამოგება, მუხლებზე დაბეჯინა, მზერა აღარ მოუცილებია, ღრუბლის მოძრაობაზე თვალები დაუშხებოდა. — ნიკო, ნიკალა! — სასონარკეთით შეჰყვირა, — პო, პო, გიცანი,

შვილო, შენა ხარ! — დედამ ჩაღვებდა გასასხება. ნიკომ გაიხიზრა, მზიარულად გადმოხსდა დედას. შუბლზე გადაისვლა ხელი, — პო, პო შენა ხარ, ბიჭო! ეგ შენი ლამაზი ცხვირი, ლამაზი ტუჩები... მერე თითქოს ღრუბლებიც გადმოხიზნა. მოულოდნელად სხვა ღრუბლებიც წამოიზღუნენ და ბიჭი საღლაც გააქრეს.

— სად ნახებ, შვილო, ცოტახანს იქნებოდა, ყურებით გამემღარყავი, გენაცვალის დედა, — მარიაში გულმამოსკვით აქვითინდა.

იმის შემდეგ სულ ერთადვე ზეცას გაყურებოდა, ღრუბლებში ზოგჯერ ოპივი და ნიკალას და გახარებული ებასებოდა. ეფერებოდა — ხმა გაჰმო.

ერთ დღეს მოეჩვენა, რომ ნიკალა ცხენს მოაჭენებდა. უკან ცხენონსები მოსდევდნენ, ბიჭს ხელში ხმალი ეჭირა და მტერს მუსრს ავლებდა.

— ბიჭო, ისეც ციცია ხარ, — სიხარულით შესახახა. — მაშ მარტოდა ხელით იბრძობდი, შვილო?! — იმ დღეს თვალები დანაწყდა, ცაში ღრუბლების კორინტელი იროდა. ბიჭი არ ჩანდა. მოულოდნელად დიდი, თვითი ღრუბლე მოიჩინდა, თეთრ ტახტსა ჰკავდა. ზედ წამომგვადრი ნიკალა ფიქრს მისცემოდა.

— რად დააკვირე, შვილო, რათა გაქვს მოლოლი სახე, გენაცვალის დედა, მაშ მოდიხარ ჩემთან... სული დამძლია, ნიკო, შენი ლოდინით, მოდი, მოდი, ჩემო ყველა, ერთხელ მაინც მოვახსნარ შენი გულში ჩასუტება.

ტახტებდა წამოგდა მარიაში, მოაჯირის გადაეყუდა, კისრმარებულმა აიხვდა ზეცაში, ღრუბლის ორ ნალექი შვილის მუხლებად მოეჩვენა, ეზოში გამოვარდა, კისერი მოიწყვტა ცაში ყურებით, ნიკალა თეთრ, ქათქათა სასულეშელ წამოწოდოდათი, ხელდები თავვეცე ამოიყვ და თავი ბალახში ავიღრცია.

— ვაიმე, შვილო, მეღდა ხარ, მოგაკედეს დედა? — რბილი, ფუმფული სასთუშალი მოკორიდა, მოულოდნელად ის თეთრი ტახტი თეთრ, უშველელად გედავ იქცა. ფრთები შეესხა და ბიჭთან ერთად გაფრინდა, საღლაც გაუჩინარდა.

თუთას მივება აქვითინებული მარიაში. — სად მიხვალ შვილო, აი აქ არის შენი ხართხედა, შენი გაშენებული ვენა-ხე, ნიკალა? საღლა მიდიხარ?! — თუთის კენწეროზე ყვავდა დაჩიხავდა. მარიაში თვალთ დაუნებლად, მთელი სხეულით ათრთოლებული ტახტზე გულ-ნასული დედაც. — დედი! დედი! — შემინებული ჩახუტა ქალმშობილი. — არა, ამოღდა ჩაყვიროდა, მარიაში იქ აღარ იყო. ცაში გვიდვით გაფრენილ შვილს ხელბეგასასველები მოსდევდა.

— დამიცავდა, შვილო, დამიცავდა, გენაცვალოს დედა!

ნიკალამ გემს ფრთხვად გადააღაჯა და დედისაქვე შემოხურნდა.

— ვაიძე, შვილო, მამ ვეღარ მიცნობ, ჩემო ცაცია ბიჭო? დედა ვარ, შვილო, შენი გულმკვდარი დედა!

ნიკალამ უხმოვდ გააქვინა თვაი.

— ხმა ვაძე, ბიჭო, შენი ხმა მაღორცე... დამიცავდა, ნიკავე, მეც შენთან მოვდივარ, დღიდან სულ ერთად ვიქნებით, გენაცვალოს დედა.

— დედი, დედი, გონს მოდი! — ჩახსახოდა ახლად მოსული სიძე.

მარიამს სიძის ხმა შვილის ლაპარაკად მოეგება.

— ვაიძე, გენაცვალოს დედა, ხმა ამოიღე! გონსა ვარ, შვილო. დარდი ნუ გექნება, გენაცვალოს დედა.

მარიამი წამოიწია ნიკას, გადაეხვია შვილს, გულში ჩაიხუტა, თმებზე მიეფერა.

— დედი, დედი, დედი!..

— აქა ვარ, შვილო, აქა ვარ გენაცვალოს დედა.

მარიამის საცდლობით გულდათოუქული მეზობლები ცხარე ცრემლით ქვითივებდნენ და ტახტზე მობღუნულ, მკლავებზეაჯრებულ დედაკაცს ანჯღრევდნენ, ყურის ძირებს უხვლავდნენ, მკერდზე თითებს უთათებდნენ.

— დედი, დედი, გონს მოდი! — ამოადცდილობდა ქალშვილი დედის მკერდიდან ჩაბღუნული მკლავების დაცვადას.

მარიამმა თვალები დაახსამსა, მკლავები ისე შექონდა ჩახვეული გულმკერდზე, გვერდებზედა ნიკალა შეყას ემუხტებულ და ემზინა არავინ წამართვას.

— არ ნახვივდი, ნიკალა, აქ იყავ, დედა; გენაცვალოს!.

წინო კუნადექველ დედის მოუხვია, ატორდა, აქვირებდა, ვერა და ვერ გაუსხსნა მკერდზე მიკრული მკლავები.

— არ წამართვა, ჩემი ცისკარაია!

— მამ ვარ, დედი, შენი ნიწო, — აქვირებდა წინო.

მარიამი ტახტზე იჯდა, იმისი სული კი ცისკარას ეხვეოდა, კოცნიდა, ეღორცებოდა, ძველებურად თმებს უწრჩავდა. თვალები ღია შექონდა დედაკაცს, და მარათალია, განრისხებული უფერავდა იქაურბაბას, მაგარმ ვერავინ ვერ ხუდევდა. მისი თვალისწინი მალაა ჯეჯიწი, ნიკალას დასდევებოდა.

წინო ეხვეოდა, შეკონინდა დედას და ქვითინებდა. შვილშვილებიც ატორდნენ, აღორცებდნენ, ბებიას მოეხვინენ. სიძემ ამ საცდლობას ვეღარ გაუტოლა და მარიამს ორივე მკლავი მოხვია.

— დედი, უცხოელი სტუმრები მოდიან ჩვენს სახლში, გონს მოდი, პატივი უნდა ვკეთო, პოდა, მინდა, რომ შენც მომეხმარო.

მარიამს ჩამქრალი თვალები აუციმიციმდა.

— ვინ არიან, მამა? — იკითხა მარიამის შვილშვილმა.

— ამერიკელი მეცნიერები, სოფლის მეურნეობის მუშაკები, კოლმურნეობის ენახებს დაათვლიერებენ და იქიდან ჩვენთან ამოვლენ.

— ამერიკელები?! — გაიკვირეს შვილშვილებმა.

ამერიკელების გაგონებაზე მარიამი გონს მოვიდა, ჩემი ბიჭიც იქ არის, იქნებ რამე ვიციბო... —

— აბა, არქარდით, შვილებო — დაიძახა ნიწო... წამოდი, წამოდი დედი.

— სად არის ამერიკა, შვილო? — ჩურჩულით იკითხა მარიამმა.

— შორს, ძალიან შორს. აი, კავკასიონის მივების მიღმა.

მარიამი ერთხანს გაოგნებული იჯდა, მერე თითქოს რაღაც იმედის ძალამ წამოაყენაო, აცახცახებულ წამოიზღახნა. უცრელ ავიანზე გამალებით ფუსსუსებდნენ, ვრძელ მაგიდაზე ჯამ-მურჭებს ალაგებდნენ, ქვევით, ეზოში ქათმებსა და გოჭებს აგინასებდნენ, მეზობლის დედაკაცთან ერთად მარიამი გამოიჭრებო მოთურებს აძრობდა თონიდან. მეორე წება რომ ჩააგებო, დაღლილი მარიამი ტახტზე ჩამოიჯდა, შუბლიდან ოფლი შეიძმრალა და ჭალარა მთებს გახედა. ღრულები არეულყვინენ. მარიამს ამოვად აწყდებოდა თვალები, შემოჯარულ ღრულებში ვერა და ვერ პოულობდა თვის შვილს.

სულ ერთმანეთში ორივდნენ, ერთხანს ეკვროდნენ, იფანტებოდნენ. მოულოდნელად ზეცას ტყე-ქუხილმა გადაუარა, ცეცხლის ზოლმა გადასერა მოქუფრული ცა და საღვლე, სოფლის ბოლოში, დასაკვდა გავარჯერებული ნავერქალი. ციდან წვეთი არ ჩამოვარდნილა, კავკასიონიდან დალაშქრული ღრულები ციკოვბორის მთებს მოაწყდნენ და ჯანლითა და ბურუსით ერთიანად ამოქოლეს. მონყენილ ცაზე კი კვლავ აკიავდნენ მზის მცხუნვარე სხივები.

გოგო-ბიჭებიც ყვირილი ახვებენ. — მოვიდნენ, მოვიდნენ.

მოაჯირზე მიყუდებულმა მარიამმა სევდიანი თვალები აადენდა ხართუთზე წამოვლილ ღრუბლის წარჩენს, იმედინი ფიქრები შემოიყვინენ. ამ ნიწლივით აიშალენ ეს ფიქრები... ბიჭი თუწაოვლო არ მომეღონა გვიდის ფრთებითა...

სტუმრები მარიამის ჭიჭკარი უნდა გაველთო. გვერდით, ქალშვილის ახალი ორსართულიანი სახლისაკენ.

ადრე, სახლის მიშენებლობა როცა დაამთავრეს, ოთახებს მოაწყეს, მოალაგებეს, ავეჯით გაავსეს. შვილი და სიძე გუნებოდნენ მარიამს, ჩვენთან ვაგომოდი, ცალკე ოთახს მოვკეთებო, თბილავ იქნებ, დაისვენებ, შენთვის იფუსუსებო.

მარიამმა შეაფიქრ ქვა და შეუფერა თაი — ჩემი ქოხიანდ ფეხს არ მოვიცელიო. მე და შაქროს აქ გვეყოლა ჩემი ცისკარა ბიჭო. სადაც ჩემი ნიკას სუნი ტრიალებს, იმის ლამაზი სიცილი და მანასთან ოხუნჯობა, იმ კედლებსა და ჭერს ვერ დაატოვებო. ამ კედლებში ეს-

ლაც არის ჩარჩენილი ბიჭის სურათი, აქედან რომ წავიდე, სიზმარშიც აღარ მომეგარებო, ანარც მომეხვება და აღარ გულში ჩამეკრებო. ომში აქედან გავაცივლე და იქიდან დაბრუნებულსაც აქედან დავხვევო. ხანდისხანს ღრულებში რომ მომეღონებდა ხოლმე, ვაიიუ, ეგ სიზმარულიც დავკარგო. აღარ გავიუტებულა ქალიშვილი, მიუხედავად დედის გულისტვიგის. მერე თვითონაც და შეღლიშვლებიც სულ ბებნასთან იყვნენ. ვფხდებდა დასდევნილ, ქალშვილი და სიძე სითბოსა და სიყვარულს არ აკლებდნენ.

სოფლები ქრიამულით შემოიყვინენ მანახებს. სტუმრები მარიამის სიძეს გამოჰყვენენ ღია ტამბურისაკენ.

გომბორიდან ჩამონოლილი ღრუბლების ნაგლეჯები ქვევით ჩამოივინენ და სწორად მამონ, როცა სტუმრებთანაც ერთი მოხდენილი, ნათელშუბლიანი კაცი ხარ. თუთას ტოტს მისწვდა, ძირს ჩამოსწინა და შემერბოლ თუთას კინდა დაუნჯო, სწორად მამონ ღრუბლის ქულაც მარიამის თვალდათვალ თუთის კენწეროებს წამოვლო.

დედაკაცი მთელი სხეულით აკანკალდა, ათრთოლდა, ნაოჭებიან ქუთუთებში ჩამყდარ თვალებში ცრემლი ჩაუდგა. მკლავების ზედალუფა მოაჯირის და მიკაცისათვის თავილი არ მოვიცილებია. კი სერი დაუგრძელდა, უცხოელის პირისახეს, მის მორბობას, მოქმედებას თვალს არ აცილებდა. ისეთივე ღიმილი შექონდა, როგორც მის ნიკალას. აი, ნახე, ნახე მარიამ, ცალ წარბს როგორ ეწევა მამონ, ხედავ, არ გვენობა ეს ღიმილი? აბა, მამ ხართუთას ასე სიყვარულით რათ შეეგება?

უცრად იმ კაცმა ქვევით გაიხედა, ენის ბოლოში ჭიჭკოებზე აგრებოლი ყურძნის მტკვნელები დახმუნებული ვაჭები რომ დაინახა, აღტაცებული გაიქცა. ჭიჭკოებს ცალ-ცალკე ჩამოუარა, იმით წინ ჩაიჩოქა და თითებს სიყვარულით უთათუნებდა, მტკვანიც მონყვებდა და მეგობრებს დაუფახა თავის ენაზე. მოიღო, ნახეს საიქცებო, ჭიჭკოებს თითებიან აღტაცებულ სინჯადა... სინჯადა კი არ, ამაღურებოდა... იქვე თიხი ეგმო, ხელი დასტაცა და ვაჭებს ძირები გემოთოხსა. სტუმრები ამ პატარა ენას მისიყვინენ, ყველა აღფრთოვანებული იყო ჭიჭკოებზე აგრებულ ფაჯით. საითთაოდ ათვლიერებდნენ, ვილაც ფოტოგრაფიით სურათებს იღებდა.

მარიამი იმედმა აიტაცა; ვაჭიარულივებულ თვალებს წუთით ვერ ამორბდა იმ ლამაზ კაცს, ერთ ლაღას ვერ ისვენებდა, უცბოლი ღრმობაში მომწყვდეულ დაჭმეჭმულ ტურებს ეღებოდა. ზოგჯერ გულჩათოუქული ბუბტუბებდა.

— შენ ხარ, შვილო ნიკა? დაბრუნდები, ვერ მოვიწე? შო, ვიცი პატარაბიჭოც ეგეთი ეშმაკი იყავი... ყოველთვის სცდილობდი დანდილობა ჩემს გახარებას...

გული აღარ ითმენს, ბიჭო, ღრუბელი ტყუილა არ შემოვიდა ჩემ ეზოში. გული ამოვარდნაზე მავებს, შვილო, ნულარ მე მალეები, გენაცვალოს დედა.

მარიამი გაყურადლა, გახალისდა. ნუთინუთ მოუთმენლად ელოდებოდა თავისი ცისკარა როდის შესვლირებდა: მამ კერ მიცანი დედი?! ეს ხომ მე ვარ, მე, შენი ცაცია... გიცანი, გიცანი, გენაცვალოს დედა.

ქაყოფილი სტუმრები ევნახიდან გამოვიდნენ, მეზობელი, მიხაკო პაპა ღვინო საუეს ხელადიოთა და თიხის პატარას ჯამით წინ ხელადგა. ამერიკული სტუმრის ჯამი გადაანოდა და ხელადა მოიბარჯვა ღვინის დასახსმელად.

— შენი სახელი მარტუქე, შვილო. თარჯიმნა უთარგმნა.
— ნიკ... ნიკი ჰქვია... ნიკ ლოლუტონი...
— აა, ჩვენებურად ნიკალა.
შვილო, ნიკალა! — უნებელიდ წამოიყვინა მარიამმა და ორთავე ხელის გულებით მოიწყვდია ტუჩები და ყრუდ აჩუჩიფდა მარიამი. — მამ შენა ხარ, ბიჭო?!

— აბა ერთი ჯამი დაიჭი, შვილო, ნიკალა. — მიხაკო პაპამ თიხის პატარას ჯამი გადაანოდა.

მარიამს მუხლით მოეყვითა, მოაჯირის ჩაეჭიდა, არ წაიჭიქვით. ბიჭის სახელის გაგონებამ სიხარულით ააფორიაქა საბრალო დედაცატი. ძლივსძლივობით წამოინართა.

უცხოელმა მარცხნა ხელით გამოართვა მიხაკოს ფილა.

— არა, არა, გენაცვალოს პაპა, მარჯვენით აიღე, შვილო, მარჯვენით.

— ცაცია ვარო, — უთარგმნა თარჯიმნამ.

— ცაცია ხარ, შვილო? — ჩაიგმინა მარიამმა, ეზოში გარაცრაცდა და გარინდული თვალეები აღარ მოუცილებია.

— კეთილი, მამ მიირთვი, გენაცვალოს პაპა. მიირთვი.

როცა ნიკამ მარცხნა ხელით ფილა მიიყუდა ტუჩებთან, ნიკაპი ასწია, მარიამმა დალანდა თუ არა ყელზე პატარა ხალი, მოთმინებდაკარგულმა ხელეები გაასავსავა და სასონარკვეთით შეჰყვინა.

— შვილო, ნიკალა!

განცოფრებული ამერიკელი მისკენ წამოსულ აცახცახებულ მარიამს მკლავებგამოლილი შეეგება, სიყვარულით გადაეხევა და მკერდზე მიიხსუტა.

გულწასული მარიამი მუხლებში ჩაიკრიფა. ამერიკელმა სტუმარმა დედაცაცი მკლავებით აიჭავა და იქვე, საჩეხში, ტახტზე დააწვინა, თანაც ჭალარა თმებზე თიფებით მიუალურსა. მერე სვედიანად დახარა თივი და ცრემლიანი ქეთუთოები შეიმშრალა.

მარიამმა ოდნე გაახილა თვალები, მერე ძლივსძლივობით ასწია აკანკალებული მკლავი და მისი დამტყანარი თითები ნიკალას ტუჩებს შეჰყვინა.

ახალი ლექსები

ლილი ნუცუბიძე

ახლა რად გიპყირს?

რაც დაგემართა, რად გიყვირს,
ღმერთი არახსდროს გახსოვდა,
აბაზ რაა
და ისიც
შენგან არ ახსოვს მათხოვარს.
იყავი ძარცვით ნეტარი.
მხარზე ეშმაკი შეისვი,
ახლა რად გიყვირს ნეტავი,
შვილოს,
კეისარს — კეისრის.

სტუმარს

მობრძანდი ჩემო,
მასპინძლობას არ დაგამადლო,
თან დამყუა სულერის სიღამაზე,
ნიჭი თამაღის,
გულს გადაგიშლი,
ღმერთმა იცის არა
თვალთმაქცად,
პერანგს გავიხდი,
თუ დაგვირდა, პერანგს ჩაავცამ,
აგავსებ ღვინით,
სიყვარულის წაგკიდებ აღმურს,
მერე მიბრძანდი
და მიხედე საკუთარ მამულს.

ნიკილი

მე ვგრძნობ თანდათან
იფერჯულება
შუქი თვალეებში
და მიჭირს უკვე
საკუთარი
სიულის მიგნება,
ჩემს ღიღ სიყვარულს
ვერ ჩავიტან
მე სამარეში,
გაიმეოროს
ვინმე იქნება!

შატილი

წუხელ ერთად მესიზმრა
ხახმატი და გულანი,
ვიწრო ბილიკს მივედვედი
მალალ ბურსაჭირამდე,
უცხო სადარბაზოებს
სადღერტქლო ვუთხარი,
ციხე-კოშუკებს ეჭირათ
თახი, სახვე პირამდე,
თუ ში ბიჭი საღამურს
აკენსებდა იმგვარად,
წვიმა დადულღებლად
უცებ გამოიდარა...
ვითომ უკვე ვიცინი,
ვითომ უკვე არ ვტირი,
რა ღამაზად მესიზმრა
ჩემი ლურჯი შატილი.

ჩემო სოფლის გზაო!

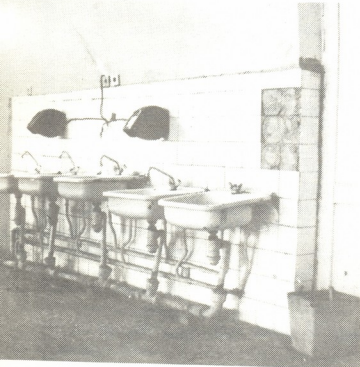
ჩემო სოფლის გზაო,
სანდოდ დანახული!
ცეცხლად დანთებული,
ჩემი სოფლის შვიე!
წმინდა ალაგოო,
ჩემო სხივფენილო,
ჩემო სოფლის გზაო, —
ოზლად დარჩენილო!
შვილებს წამოგიყვან, —
მკერდს კვლავ ავიძვერებ!
ჩონგურს გულგატეხილს
ისევ გაგიძრთვლებ!
ჰალას დავიბეჩენით, —
სულსაც ავიძვერებთ
და შენს საღღერტქლოდ
გიძღვნი თ ნახ სიმღერებს!
ჩემო ბილიკებო,
ჩემო გზავ, კეთილო,
ობლად დარჩენილო,
ულეთოდ აღკვეთილო...

ჩიორა

ჩიტო, ჩიტო ჩიორაო,
შემომისვი მაგ შენს ფრთაზე;
ამიტაცე, ამიყვანე
წმინდა ცახზე,
ცისფერ ცახზე.
ჩიტო, ჩიტო, ჩიორაო,
მეც შენს ხმაზე ამამღერე,
რომ ვასმინო ლექსი ჩემი
ჩემს მიწის და მის ჩანჩქერებს.

ჩიტო, ჩიტო, ჩიორაო,
ჩემი გული შენოდენა,
შენებრ ილტვის ცისკენ ისევ...
ამაფორინე, ცურადენე!

რუს უდან აფხაძე
ქვიშ-მედიატორი

ამ ბოლო დროს ბევრი ინერება სკოლებში სწავლების ხარისხის გაუმჯობესებაზე, მაგრამ ნაკლებად — ბავშვების სასკოლო ცხოვრების მომსახურებაზე. რატომღაც ეს მტიკიუნული საკითხი შედარებით ჩრდილში დგას.

როგორ პირობებში ცხოვრობს და იზრდება ჩვენი მოზავალი თაობა, რომელიც დროის უმეტეს ნაწილს სკოლის კედლებში ატარებს? — ამ წერილში საუბარი გახანგრძლივებული დღის სკოლების შესახებ, ძირითადად კი, ამ სკოლებში მოსწავლეთა კვების ორგანიზაციაზე გვექნება. მაშ ასე, შეგონდმა თბილისის პირველი მაისის რაიონის გახანგრძლივებული რეჟიმის ორი სკოლა — № 169 და № 166. და თუმცა ყველამ — ჩვენც და ამ სკოლების ხელმძღვანელობამაც შესანიშნავად ვიცით, რომ მოსწავლეთა კვება, მათი მოვლა-პატრონობა ძალზე მნიშვნელოვანია, ორივე სკოლაში მეტწილად არაქაბარბიული მდგომარეობა დაგვხვდა.

წესითა და რიგით, გახანგრძლივებული სკოლა უნდა იყოს ტიპიურ შენობაში, ხოლო გახანგრძლივებულ ჯგუფს სამი ოთახი სჭირდება — სასწავლო, დასასვენებელი და სამკვდინო; რაც მთავარია, ბავშვები უნდა სადილობდნენ წითელ, სუფთა დარბაზში და მათ უნდა უმასპინძლებოდნენ მალეი ხარისხის საუბრითა და სადილებით.

№ 169 სკოლა (დირექტორი ლურა ყანდაშვილი) საკმაოდ მოზრდილ, ოთხსართულიან ახალგაშენებულ შენობაშია. აქეს დიდი, მაგრამ მოუვლელი ეზო. აქ 1009 ბავშვი სწავლობს. და თუმცა სკოლა, ერთი შეხედვით, თითქოს რივიანად გამოიყურება, ეს შთაბეჭდილება შივ შევლისთანავე გვიქრება — საშინლად უსიამო სუნი დგას, რომელიც ტულალებიდან გამომდის და ყველა კუთხე-კუნჭულამდე აღწევს, საკლასო ოთახები და დერეფნები საკმაოდ უსუფთაოა. ტულალებში არც ერთი ხელსაბანი არ მუშაობს, საშრობებზე ხომ ლაპარაკი ზედმეტია, ტბუბა, დუზინფეცია დიდი ხანია არ ჩატარებულა.

ბავშვები დილის ცხრა საათიდან საღამოს ხუთ საათამდე აქ არიან. მოვიკითხეთ დასასვენებელი ოთახები. ისინი ხართოდ არ აღმოჩნდა, ხოლო ერთი პატარა ოთახი, სადაც მხოლოდ ხუთი სანოი იდგა, ეტყობოდა, დიდი ხანია არ გაეღოთ, შივ ნესტისა და შპორის სუნი იგრძნობოდა.

ადილი წარმოსადგენია, ბავშვები (უმცროსი ასაკის ბავშვებს ვუღლისხმობთ), რომლებიც თითქმის მთელ დღეს სკოლაში ატარებენ და მათი დასვენება, როგორც დადგენილია, მხოლოდ საათნახევრიანი გასეირნებით ამოიწურება (მაგრამ ასე-

რნებენ კი?), საღამო ხანს როგორი დალილ-დაცანცულები მიდიან შინ, ისინი ხომ მთელ დროს მეტროსა სასწავლო ოთახში ატარებენ.

გამოირკვა, რომ საწოდო ოთახები არ მყოფნით, ხოლო ეს ერთი ოთახიც იმიტომ არ არის გამოყენებული, რომ გათბობა არა აქვთ(!), თანაც (ეს ერთ-ერთი მასწავლებლის ნათქვამია), ბავშვები ისეთი მოძრავნი არიან, რა დააძინებოთ. არ დაგვინყდეთ, ამ საუბარს პირველკლასელები უსმენდნენ და ერთი მათგანის გულამოსკვნით ნათქვამმა: — მე რომ მეძინება ხომლემო? — მასწავლებელი დაბნენია: — ეს საწოდო ოთახი სწორად იმ ბავშვებისთვის არის გათვალისწინებული, რომლებიც მალე იღლებიან, მაგრამ სიცოცხის გამო ვერ გაძინებოთ.

საერთოდ, № 169 სკოლაში ადგილისტარაციის დიდი უყურადღებობა იგრძნობა. ახლა ჩვენს მთავარ თემას მივებურუნდეთ, — როგორ იყვებინან ბავშვები. გახანგრძლივებული ჯგუფების ბავშვებს დღეში ორჯერ კვებავენ: დილით და შუადღისას. მოსწავლეები კლასების მიხედვით ჩაიდან სასადლო დარბაზში, მათ თან აღმზრდელები ახლავთ.

დარბაზში ხუთი ხელსაბანია, ორი არ მუშაობს, არ არის საბონი, ხოლო საშრობებიც საერთოდ გაუჭებებია.

შეიან ბავშვები ჯგუფ-ჯგუფად, დაუდევრად იბანენ ხელს, ისიც ზოგ-ზოგნი და ასე, სველი ხელებით მიუსხებიან გაკონილ მაგიდებს. რა აქვთ სადილოდე? მენიუში წერია, რომ დღეს აქვთ ბრინჯის სუპი, სოსისი შერის გარნირით, ხაბახუბა, ვაშლის კომპოტი, მაგრამ სინამდვილეში სულ სხვას მიირთმევენ. — ამ დღევანდელ სადილში საერთოდ არ მოიძებნება ხორცი და კარტოფილი, ხოლო სახვევებიდან გამოზავნილი კაქალტი გაქვებულნი და უგემური, ნაქვებები და ხაჭაპური — საკმაოდ გამხმარი, ძველის შთაბეჭდილებას ტოვებს, — ამ დილით კი მოიღეს. ვაშლის კომპოტი... ნუღარ გავაჯერებულეთ, ყველაფერი უგემურია... ლოზუნგი — «ყველაფერი საუკეთესო ბავშვებს!» აქ ძალზე სასაცილოდ გამოიყურება.

დევათილერეთ სამზარეულო და პროდუქტების შესანახი საწყობი. სამზარეულომ სისუფთაობის მხრივ შედარებით კარგი შთაბეჭდილება დატოვა, საწყობმა კი... კარტოფილი საერთოდ არ ქქინიათ უკვე ორი თვეა, ხოლო პოსტნული იმდენად უხარისხოა, რომ წარმოუდგენელია მისგან რაიმეს მოზახუბა, აქვე ვაშლიც — წერილი, გამომშრალი, ბავშვებს მას არაფრით არ შეჭამენ, ამიტომ მისგან კომპოსტს აკეთებენ.

ჯგუფები თაყინთ მაჭადებს იკაებენ:

საქართველო

ყველა ესწრება სადილობას? 113 კლასი-
დან უნდა სადილობდეს 34 ბავშვი, არის
— 14, 111 კლასის 30 მომწოდებელი მხო-
ლოდ ცხრაა, 111-დან უნდა იყოს 24 —
არის 16... გამოირკვა, რომ ყველა არ
სადილობს. სად არიან ისინი? ვეთხრეს,
სხვადასხვა წრეებში მცვადილობენ და
მერე მოკლენ. კი, მაგრამ, ყველა მათ-
განის მცვადილობა სადილობას ემთხვე-
ვა? ჩვენ კი ბავშვებს ვეთხოვებით — მოგ-
ნონთ, ბავშვებო, საკვები? გემართება სა-
დილო? — ყველა მათგანი თავს ჯიუტად
აქნებს, მერე კი ყვირიან: — მე მანგის
სუსი არ მომწონს, — მე ბორში, — მე მ-
კაპრონის სუფი... (ამ წვინაში რამდენიმე
მაკარონი დატვირთვებს, ეს არის და ეს),
მაგრამ მაინც ჭამენ, ჭამენ ზიზღით, ძალ-
დატანებით...

ჩვენ კი ხშირად ვიმეორებთ: — «ყვე-
ლაფერი საუკეთესო ბავშვებს!»

სკოლადაც რომ გამოვიდოდით, ეზოში
შემვიდალურად მიტოვებული პატარა
გოგონები ვნახავ, სვირობდნენ...

№ 166 სკოლაში შედარებით უკეთესი
პირობები დავიხედა (დირექტორი აკაკი
ლიაური). სვირობის მიუხედავად, სკო-
ლა მაინც სუსტად გამოიყურება.

მაღე გვერდით კორპუსს ააშენებენ, სა-
დაც მოსახლეობა ორი საძინებელი და
ორი დამსვენებელი ოთახი, ორი სპორ-
ტული და სააქტო დარბაზი.

ახალი კორპუსი ბევრ შეღავათს მის-
ცემს სკოლას. უმცროსი ასაკის ბავშვებს
საძინებელი ექნებათ.

და კიდევ, რაც ამ სკოლაში მოგვეჩო-
ნა, ამ მოხელთა მორიგობაა. საერთოდ
მშობელთა კომიტეტი აქტიურად უნდა
მონაწილეობდეს მოსწავლეთა კვების ორ-
განიზაციებში, ანხორციელებდეს კონტ-
როლს სასკოლო სასადილოების მუშაობი-
სადმი.

დირექტორის სასახლეოდ უნდა ითქვას,
რომ მათთან ეს საკითხი მოგვეჩუბებოდა.
აქ მშობელთა კრებაზე აურჩევითი კომი-
სია, რომელიც ხშირად ამინებებს კვების
მდგომარეობას და შეინიშნენ სპეციალურ
ფურცელში შეაქვთ. აქეთ კიდევ წინადადებ-
ებების ყულაბა, რომელიც ფერფანში უკი-
ნდა და მისი საშუალებებით მშობელს შე-
უძლია საკუთარი სურვილი თუ წინადა-
დება გამოხატოს.

დღეს 166-ე სკოლაში ორი მშობელი
მორიგობას. მორიგობენ, რა თქმა უნდა,
მანავლებლებიც (ყოველდღიურად ცხრა
მანავლებელი მორიგობს), ხოლო დირექ-
ტორი დღემო რამდენჯერმე ჩამოვიდის
კვების ბლოკში და ბავშვებს დახედავს.
უკეთეს ხშირად იგი განაგრძობს მუშა-
ვას და უკეთეს მცვადილობას ესწრება,
ამინებებს მათი მომზადების დონეს.

ვერც ჩვეუთა მაციერები, ვერც აკურა
ტულად შეზახული პროდუქტები, ვერც
გაკრიალბებული სასადილო, ვერც ბაღეა-
რული ფანჯრები ვერ განაწყობენ ბავშვებს
მომადინად სადილონ, ვინაიდან, აქაც
იგივე ზაქაპურები, იგივე კატლები, იგივე
ნაცხებები, აქაც არა აქეთ ბოსტნეული,
კარტოფილი, მწვანელი (ვთა სირცხული,
საქართველოში უმწვანელო სადილი?) ხო-
ლო ხორციელი, როგორც ყველა სკოლა-
ში, მესამე ხარისხისა (თუმცა დღეს ისიც
აღლით).

ალბათ, ამ წერილის ნაკითხვის შემდეგ
ბევრი მშობელი შეეცდება, მისმა შვილმა
სკოლაში აღარ იხაზუხოს ზოგი იხე-
დაც სახლიდან ატანს ბავშვს მშობელ სა-
ფეხებს, ასე ურჩევნიათ... ასე ბავშვებს
ხომ დაუზიანდებათ კუჭ-ნაწლავი და იმოქ-
მედებს მათ ჯანმრთელობაზე.

ბუნებრივია, სკოლების შემომხების შე-
მდეგ გზა თბილისის № 2 სასკოლო კე-
ვის კომპინანტისაკენ განვაგრძობ, რომე-
ლიც წნ სკოლას (მთ შორის ზემოთ აღ-
ნიშნულ სკოლებსაც) ამარაგებს პრო-
დუქტებით. იგი თბილისის საკვების
სამმართველოს ეკუთვნის.

კომპინანტის ახლოს ერთი ხეცია, აქ აღ-
მდეგ სახარის ქარხანა ყოფილა, მერე მო-
შაღეს და ახლა სასევა ნაკეთი, რომელიც
ახლო-მახლო მცხოვრებთა მოუხიდავია.
თეთი კომპინანტის შესასვლელში ისეთი
აუტანელი სუნია, ძნელად თუ გაჩერდება
კაცი. როცა მიზიხე ვიკითხებ, გვიხიზნება,
ძმრის ესენციის ჭურჭელი გატყვავა, სი-
ნამდვილემ უნი საწყობიდან გამოვიდო-
და, სადაც არც შეეხებდეს, ვასალები სან-
ყობის გავებს აქვს და დილიდანვე გასუ-
ლიაო...

რა თქმა უნდა, კომპინანტის დირექ-
ტორს გოჩა ვაშაქის ვკითხეთ მიზეზი, თუ
რატომ ვერ ამარაგებენ სკოლებს საჭი-
რი და ხარისხიანი პროდუქტებით. ვა-
შაქიმ განაცხადა, რომ ისინი რასაც ლე-
ბლებზე კრანისის ზილ-პასტისუნულის
ბუზინად, რძის კომპინანტადან თუ ხორცის
კომპინანტადან, იმას უნაწილებენ სკო-
ლებს, რომ აქ პროდუქტები სამ დღეზე
მეტ ხანს არ ჩერდება და ამიტომ ვერ
დაკარგვებენ. ისე რომ, პროდუქტების
უხარისხობა ჩვენი ბრალი არ არის, —
განავრძომ მან, — იმას გავუკეთო, რასაც
გვაძლევენ. განა ჩვენ არ გვინდა, ბავშ-
ვები კარგად იკვებებოდნენ? — თუ ვახ-
სოვთ, ადრე სკოლებში სადილებს მარგა-
რინით ვუკრებდნენ, ახლა იმდენი ვეცა-
დეთ, კარაქით მზადდება ყველაფერი.

აღმართუბილი კია, როდემდის უნდა
მზადდებოდეს კატლები მესამე ხარისხის
ხორცისაგან და მის შინგავ მხოლოდ 2
გრამი კარგი ისარჯებოდეს!

ამ საუბრის შემდეგ კომპინანტის ხაც-
ხობობე შევიხედეთ და სიმუხვაგის შხრი
არც თუ სახარბილო მდგომარეობა დაგ-
ვინდა.

სხვათა შორის, აქ ზაქაპური თავის სა-
ხელს მშვენიერად ამაროლებს — ყველის
ნაცვად მარლიან ზაქის დებენ და ისე
აცხობენ.

მაგრამ ყველაზე სავალალო ისაა, რომ
კომპინანტი ვითხები ძალზე მომრავლ-
დნენ, ისინი ადამიანებსაც არ ეუბნებიან.
რა გარანტია გვაქვს, რომ გამზადებულ
პროდუქტებს არ გადაურბენენ. ალბათ ამი-
ტომაცაა ჰეპატიტის დაავადების ხშირი
შემთხვევები სკოლებში.

ასე, რომ № 2 სასკოლების კომპინანტსაც
მიუძღვის წელიწადი ჩვენი ბავშვების ცუ-
დად კვებაში.

და აი, კიდევ რა გამოირკვა: მოსწავ-
ლებებს 30 კაცივად საადილებენ და ხომ
უნდა ჩაებტონ როგორმე ამ ფასებში,
ამიტომაც, იაფად რომ გამოვიდნენ, უხა-
რისხო პროდუქტებით დაავადებენ საზო-
გარეულოს. სადილის ფასი რომ განისაზღ-
ვოს თუნდაც 50 კაპიკით, ბავშვების კვე-
ბა ცოტათი გაუმჯობესდება, მაგრამ
რა ენას მშობელთა უმრავლესობა? რე-
მელთაც 30 კაპიკით ეძვირებო?

ახლა შევიხედეთ ბაღიისპირეთის
სკოლებში: იქ ბავშვები ბევრად უკეთესად
იკვებებიან, თუმცა სადილის ფასი თითქ-
მის ორმაჯედსაა საკავშირო ფასებთან შე-
დარებით, მაგრამ ამ ზედმეტი ფასების გა-
დახდაც კისრულობს საშუო ორგანიზა-
ციები.

მართალია, ჩვენს სკოლებსაც შეფობენ
საკვამად სოლიდური მშობისალების მქონე
ორგანიზაციები, მაგრამ მათი დახმარება
უფრო ფორმალურია. კარგი კი იქნებოდა,
ბალტიისპირელების გამოვიდებოდა ჩვენ-
თანაც დაინერგოს, ამ არადა, გამოიძებ-
ნოს დახმარების სხვა საშუალებები!

ბოლოს და ბოლოს, როდემდის უნდა გა-
გრძელდეს ასე? ნუთუ ჩვენი ბავშვების
ჯანმრთელობა არაფერს ნიშნავს?

ბავშვების კვება ხალხში უმნიშვნელოვანე-
სი საკითხია, ამას საზოგადოებრივად
მალელი ტრეზუნებიდანაც კი, მაგრამ საა-
მისოდ არაფერი კეთდება.

რეილდს მონაწილენი: — ბარმან ჯორ-
ბენამ — თბილისის საწებლ-სადღერის ბავ-
შვთა და მოზარდთა ზიგენის განყოფილების
კამეა, ნანა დონსამ — თბილისის საწებლ-
სადღერის ბავშვთა და მოზარდთა ზიგენის
განყოფილების ექიმის თანაშემწე, ილია
დავლიანი, მანანა ზარბი — თურნალ
„საქართველოს კალბს“ რედაქციის კორეს-
პონდენტები.

მარიკა კალანდაძე

ეკონომიკის ფაკულტეტის სახალხო მეურნეობის აღრიცხვისა და ანალიზის კათედრის უფროსი მასწავლებელი, სსრ კავშირის უფროსი ინჟინერი, უნივერსიტეტის პროფესორ-მასწავლებელთა ქალთა საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილე

მარიკა კალანდაძე სამხედრო მოსამსახურის ოჯახში დაიბადა.

მამა სახელგანთქმული ცხენოსანი იყო და თავის პატარა ქალიშვილს ცხენზე ჯდომას ასწავლიდა. ვაჟკაცურ ჩვევებს უმუშავებდა. ყველას აოცებდა გოგონას ცოცხალი და ხალისიანი ბუნება. იგი ბავშვობიდანვე გამოირჩეოდა სიმტკიცით, მზნობითა და გაბედულებით. მაგრამ ეს თვისებები როდესაც უკარგავდა ქალღმერთს და მომხიბვლელობას, პირიქით, მის წარმოსადგმავ გარეგნობას მტრ სიღამაზუნესა და მშვენიერებას მატებდა.

თუ მარიკას ანბანი დედამ — ქვდაგობა ნინო ბარათაშვილმა შეასწავლა და გულში კაცთმოყვარეობის ღამბარი აუთო, მამისაგან მან მემკვიდრეობით მიიღო ნებისყოფისა და ხასიათის სიმტკიცე, რაც ხელს უწყობდა რთული ცხოვრების გზაზე დაბრკოლებების გადალახვასა და კარგ მოქალაქედ ჩამოყალიბებაში.

მარიკას სატარაობიდან დაჰყვა ინტერესი სწავლისადმი. იგი ექვსი წლის ძლივს იქნებოდა, როცა მშობ-

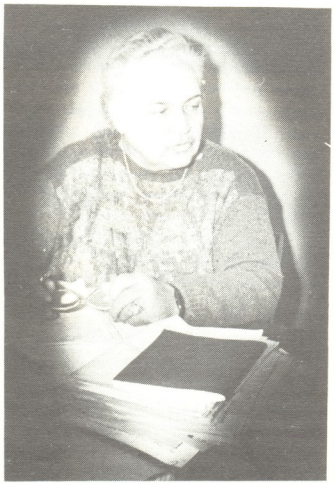
ლებმა სკოლაში მიიბარეს, რომლის წარმატებით დამთავრების შემდეგ სწავლა განაგრძო თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკის ფაკულტეტზე.

სამამულო ომი მშვიდვარდნად... მძიმე ოჯახური პირობების გამო მ. კალანდაძემ სწავლის პარალელურად მუშაობა დაიწყო მეფუტკრეობის რესპუბლიკურ კანტორაში, ხოლო შემდეგ № 1 მექანიკურ ქარხანაში გადავიდა. აქ მუშაობდა მისი ძმა, სახელგანთქმული ხარტავი, ოთხი ორდენის კავალერი.

ქარხანაში მარიკა ჯერ კადრების განყოფილების ინსპექტორად დანიშნეს, შემდეგ კონტროლის უფროსად დაწინაურეს, ხოლო მალე ქარხნის კომკავშირის კომიტეტის მდივნად აირჩიეს.

გამოცოცხლდა მუშაობა. პირველსავე დამაბნელებელ ირავებშიდენ ქარხნის მუშა-ახალგაზრდები, მხარს უბამდნენ ახალგაზრდა ქალიშვილს, მოდლომბითა და ხალისით მართავდნენ შაბათობებს: ზემო სამკობრის სარწყავ სისტემაში ივრის წყლის

თითქოს გუზინ იყო...

დარეან ქარელი

გორის ქუჩებში მალალი, დარბახელი ქალი რომ ჩაივლის, უკან ყოველთვის თბილ ჩურჩულს დაადევნებენ: „დარეან ქარელია...“

ღიან, დარეან ქარელი ერთი იმთაფანია, ვინც თავისი ყმაწვილქალთა მშობლიურ ქალაქში დედის წმინდა მანდილით ჩამოატარა და შეაყვარა თავი დიდ-პატარას.

უშუალო გულახდილობით საუბრობს განვლილ ცხოვრებაზე, სამსახურზე, კოლეგებზე, სიძნელეებზე, თავის დამოკიდებულებაზე შრომისადმი, საზოგადოებრივი საქმიანობისადმი. ახალგაზრდობიდანვე იყო ძიება, შემოქმედებითი წვა, ზრუნვა, სიხარული, ზოგჯერ წაბორძიკება... მაგრამ იყო რწმენა, შემართება, შეილივით სპეცარული გაწევი და კიდევ უფრო მძლიერი, უფრო მალალი გრძობა ოჯახის სიყვარულისა.

...თითქოს გუზინ იყო, მისი ყვაილობის წლები — ომის დღეებში და ქალიშვილად.

მამა ფრონტიდან რომ დაბრუნდა, ჯერ კიდევ მოუშუშებელი იარები და ნადვლიანი მჭერა ჩამოიყოლა. ქალიშვილმა კი დიდი ხნის სურვილი გაუმხილა — ექიმი უნდა გახდყო. მამის გულსა და იარებს სიმძლე მკურნალი სჭირდებოდა. მისაღები გამოცდები თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტში ჩააბარა, მაგრამ... ავადმყოფობამ იმ წელს საწოლს მივაჭვა, მეგრ შემინებულმა მშობლებმა ოჯახიდან შორს გასაშვებად ვეღარ გაიმეტეს ერთადერთი ქალი და... გორის ნიკოლოზ ბარათაშვილის სახელობის პედაგოგიურ ინსტიტუტში, ქართული ენისა და ლიტერატურის ფაკულტეტზე ჩაირიცხა.

კურსდამთავრებულთა შორის ერთ-ერთმა წარჩინებულმა, ასპირანტურაში მოწყობის მაგერ, გაუთ „სტალინელის“ რედაქციაში ლიტერატურულ მუშაკად დაიწყო მუშაობა.

საქართველოს კომუნისტური პარტია

გაშვებისას ხომ მათ პირველებმა ისახელეს თავი...

ნაყოფიერი მუშაობისათვის მარიაკა კალანდაძე კომკავშირის თბილისის 26 კომისიის რაიკომის ბიუროს წევრად არჩევის საქართველოს ლტოლპე-მე-19 და მე-25 კრილიტების დღემდე გატი ქარხნის პროფკავშირის ორგანიზაციის თავმჯდომარედ დააწინაურეს. იმავე დროს მ. კალანდაძე საქართველოს პროფსაბჭოს პრეზიდიუმისა და ადგილობრივი მრეწველობის მუშაკთა პროფკავშირის რესპუბლიკური კომიტეტის პრეზიდიუმის წევრი იყო.

შემდგომ წლებში მან იმუშავა ქარხნის პარტიბიუროს მდივად, იყო პარტიის თბილისის კომიტეტისა და პარტიის 26 კომისიის რაიკომის ბიუროს წევრი, რასაბჭოს აღმასკომის დეპუტატი, საქართველოს „წითელი გვირი“ ცკ-ის პრეზიდიუმის წევრი.

პარტიულ სამუშაოზე ყოფნის დროს მარიაკა კალანდაძე გაზეთ „ზარია ვოსტოკას“ რედაქციაში მოვიდა, სადაც დღესაც შეთავსებით განაგრძობს მუშაობას განყოფილების

გამგის თანამდებობაზე. ბევრი კრიტიკული მასალა დაბეჭდულა მისი თაოსნობით, ბევრი უაღბლო შემთხვევა უშბილგობა, გზასაცდენილი სწორ გზაზე დაუყენებია... გაზეთში ნაყოფიერი მუშაობისათვის 1961 წელს იგი სსრ კავშირის უფრანლისტთა კავშირის წევრად მიიღეს.

1960 წლიდან მარიაკა კალანდაძე თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში მუშაობს. ეკონომიკის ფაქულტეტის მეთოდისტი, ერთი წლის შემდეგ ასისტენტად, შემდეგ მასწავლებლად გადაბრუნდა. 1969 წლიდან იგი უფროსი მასწავლებელია, ლექციებს კიბუხლოს ეკონომიკისა და საინჟინრო-ეკონომიკის ფაქულტეტებზე. საქართველოს სსრ შინაგან საქმეთა სამინისტროს მილიციის სკოლაში ხუთი წლის განმავლობაში „ბუღალტრული აღრიცხვისა და სასამართლო ექსპერტიზის საკითხებს“ ასწავლიდა.

სადაც კი მუშავებდა მარიაკა კალანდაძე, ყველგან ურთიერთგაჭინის, მეგობრობისა და სიწმინდის მაგალითს იძლეოდა.

სწორედ ასეთი ადამიანი სჭირდებოდა უნივერსიტეტის პროფესორ-მასწავლებელთა ქალთა საბჭოს, რომლის საქმიანობაშიც იგი აქტიურად ჩაება. დღეს ქალბატონი მარიაკა გვერდში უდგას თბილისის უნივერსიტეტის ქალთა საბჭოს თავმჯდომარის პროფესორ ციკლა სვანიძის და მასთან ერთად მუშაობის ახალ ფორმებსა და მეთოდებს ძიების.

მარიაკა კალანდაძე წლების მანძილზე კამედიანის პარტიული ორგანიზაციის მდივანია. 1985 წლიდან უნივერსიტეტის პარტიული კომიტეტის დავალებით, უნივერსიტეტის პოლიტგანათლების კაბინეტის გამგედ მუშაობს. მან დასაბუთებდა მოაზრება სტუდენტთათვის განუყოფელი ორგანიზაციის ლექციების ტურის „მშენებლობის ბუღალტერია“.

საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმმა ორჯერ დააჯილდოვა საპატიო სიგელით, მიანიჭა კულტურის დამსახურებული მუშაკის საპატიო წოდება.

თამარ გომარტალი

1950 წელს ადგილობრივ რაიკომ-გადაცემათა რედაქტორია. 1952 წლის აპრილიდან — გორის რაიონულ გაზეთ „სოციალისტური სოფლის“ რედაქტორის მოადგილე, ხოლო 1954 წლიდან რვა წლის განმავლობაში ამავე გაზეთის რედაქტორი.

დღესაც სიუვარულით ლაპარაკობენ მის თავდაუზოგავ შრომაზე, დიდ მასუბისმგებლობაზე, ომის სიტუაციაზე ვაპროვაციულ ხალხს ხტეყვდა და საქმეც ისეთი სჭირდებოდა, ნაქროლობებში უკვლამშემდეგ მალამოს რომ ჩაუფენდა, ფეხზე დაუყენებდა და ცხოვრებისაკენ მართალი ვაღბლობა და მტკიცე რწმენით შემოახებებდა. დიდი ძალა ჰქონდა მის სიტყვას, წერილებს, პირად მაგალითს.

მოვიდა დედობა და დიდ სიხარულიან ერთად, დიდი მასუბისმგებლობის გრძობაც, დარეკანის ქალბობის სიწმინდე ნათელივით ადგას დღის მის შვილებს, რომლებმაც ერთდროულად აუხდინეს ის ოცნება, მან რომ ვერ განაპირცილა. ქალშვილი რუსულად დემეტრავიდი პედატორია, ხოლო ვაჟიშვილი გიორგი — ექიმის კრიმინალისტი.

შვილებს ზრდობდა, მაგრამ საერთო

საქმეს არახლდეს მოსწყევტია, მსუკველთვის ჰქონდა საზოგადოებრივი სახურუნავი, სხვათა ტკილით გამოჩრქეულად ითავისებდა.

წლების განმავლობაში იყო გორის ქალთა შორის მუშაობის საბჭოს თავმჯდომარე, რამდენჯერმე არჩევის საქართველოს კომპარტიის გორის რაიონული და საქალაქო კომიტეტების წევრად, იყო რაიონული საბჭოს რამდენიმე მოწვევის დეპუტატი, 1972 წლიდან გორის სახალხო კონტროლის საქალაქო კომიტეტის წევრია. მიზანმიმართული სტატეგიათ ბევრჯერ უშხეილია მანკიე-რეანი, ბევრჯერ აუხეილია თვალთ „ბრმათათვის“, ვისთვისაც პირადული ინტერესები საზოგადოებრივზე მაღალა იდგა.

ამაგდარ მუშაკს გაზეთ „პრავდის“ 50 წლისთავზე „საპატიო ნიშნის“ ორდენი გადაეცა, დაჯილდოვებულია ვ. ი. ლენინის სათუბილეო მედლით, საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის საპატიო სიგელით. საქართველოს სსრ დამსახურებული უფროსისტიკის კლავ გაზეთ „გამარჯვებაში“ მოღვაწეობს, გამოცდილებას უზიარებს, დაოსტატებში ეხმარება ახალბედა უფრნლისტებს.

წლებმა მისი ბავშვობასავით ასკინელით ჩაიბრუნა და აპროლის ჩითებს ბუსუსებდამყრელი ნოემბრის ქარები მოპყვენენ. მაგრამ ქალბატონი დარეკანი იმ ქალთავანი არ გახლავთ. თამარ ათოვულით ქალბრას რომ სიბერესთან გააივივებს. არა! უნებლოდ აზრი და სიტყვა დადვირდა, სიბრძნე შემატებია და რაოდენ უფრო საჭიროა სწორედ ახლა მისი სიტყვისა და საქმის მაღლი.

ის ახლა ბებობის ღიმილით იღიებდა, ნათელი, სიუვარულით აღსავსე ღიმილით. შეხედვად და იგრძნობ, რომ ამ ქალთა გერ კიდევ დაუხარავჯი ძალა იმალებდა, წლებისხვან დაუფროჩილებელი და გაუხუნარი, მარად გაუცრავლი მშვენიერებს სიბრძნისა და სიუვარმავის წლებთან რომ მოპყულიან.

როცა გორის სურნელმზავავის ქუჩებში ჩავლით, უკან ყოველთვის ფეხაკრეფით მიპყვება ჯურწილიანი ხმები: „ხომ იცანი, დარეკან ქარელია!“

ზინაზ მებრაველი, ტარიელ გუმბარაძე

საქ. სსრ კ. მარქსის სახ. სახ. რესპუბ. ბ. გლინი თეატ

ტამარ ბოლქვაძე

წლეულს 85 წელნადი შესრულდა ცნობილი ქართველი კინოსახიობი ქალის, საქართველოს სსრ დამსახურებული არტისტის თამარ ბოლქვაძის დაბადებდან.

თ. ბოლქვაძე მხოლოდ 5 მუხვ ფილმში მონაწილეობდა, მაგრამ სამუდამოდ დარჩა ჩვენი კინოს ისტორიაში. მისი დებიუტი კინოში შედგა ფილმში: „სამი სიცოცხლე“, რომელიც წარმოადგენდა ცნობილი ქართველი ბელეტრისტის გენერალის რომანის „პირველი ნაბიჯის“ ეკრანიზაციას. ფილმში 20 წლის თამარმა ვალიდას როლი შეასრულა ღრმა გავებითა და გულწრფელობით. ამ როლში მიღებული ნათლობამ და წარმატებამ ახალგაზრდა მსახიობს გზა გაუხსნა საუკეთესო სახეების შესაქმნელად. ფილმში მასთან ერთად მონაწილეობდნენ: ნ. ვაჩნაძე, მ. გელოვანი, დ. ყიფიანი, კ. მიქაბერიძე, მ. ბერიძევილი და სხვ.

საინტერესოა ფილმის სცენარის ავტორსა და რეჟისორს ი. პერესტიანის მოკონება: „თამარი ჩემთან მოვიდა, როგორც ბედნიერი შემთხვევითობა. ღია ფანჯარაში თვალი მოვკარი მის ღამაზე, მოვიციმციე სახეს და მაშინვე „ამოვჭირკვეთ“ იგი ოჯახის წილიდან და, იერგმია წარბას მორიგ სვეტურებად — თავადის ასულ ვალიდად ვაქციეთ.

შუშაობის დროს მასზე დიდი დრო არ შეხარჯებოდა. ფლობდა რა მშვენიერ მანერებს, მას კინოკამერის წინ შესანაშნავად უჭირა თავი და როლში თავის ადგილზე იყო. მომზიბლავი გარეგნობის იქით მასში ნიჭიერი არტისტული მონაცემები იმალებოდა“.

ასევე საინტერესოა თვით ბოლქვაძის მოკონება ი. პერესტიანზე: „ი. პერესტიანმა გამიცნო და წინადადება მომცა მეთამამა მის მომავალ ფილმში, მაგრამ ხელშეკრულების გაფორმებამდე მოისურვა ვერ საცდელ გადაღებაზე მიმეღო მონაწილეობა, რათა გაერკვია ჩემი სახის ფოტოგენერობა. ჩემს გარდა მონვეული იყო ასი პრეტენდენტი, მაგრამ ვერცერთმა ვერ დააკმაყოფილა რეჟისორის გემოვნება. ბუნებრივია, ძალიან ვუღალავი და გადაღების წინ ღამე თეთრად გავათენე. მაგრამ გამარჯვების რწმენა და იმედითი ნუთითაც არ დამიკარგავს... კინო მიხმობდა და თავისაკენ მიზიდავდა...“

მეორე დღის სამ საათზე პერესტიანმა სასიხარულო ამბავი მათხა: „თქვენ ბრწყინვალედ გამოხვედით, როგორც იქნა ვიპოვე თავადის ასული ვალიდა, გაფორმებთ როგორც კინოსახიობებს და დაგიდებთ ხელშეკრულებას... ასე გაეხვი კინოსახიობი“.

„ჩემს მესხიერებაში არასოდეს ნაშელება ის გრაცია, არისტოკრატიული მიზნა-მიზნა და საოცრად მიმზიდველი სახე, რომლითაც ასე გამოირჩეოდა თამარ ბოლქვაძე. იგი ყველასათვის საუცხოო პარტიზორი იყო. მასთან გამოსულა ყველას დიდ სიამოვნებასა და სიხარულს განანიჭებდა. სათნო, თავმდაბალი, უღარესად გულისხმიერად, ჩვენივის წამწელი საბავალითი იყო, მისაბაძი იყო“ — ასე წერდა მასზე ფილმში იერგმია წარბას ნორის შემსრულებელი დიმიტრი ყიფიანი. ხოლო ფურნალ „ხელოვნების დროის“ (№ 7—1924 წ.) ფურცლებზე კეთიხულობით: „პირველი გამოსვლისათვის საბატიკი ადგილი უჭირავს აქტრისა ბოლქვაძის ცნობა-ტა ვალიდას როლში. იგი უთუოდ კინემატოგრაფიისათვის არის შექმნილი. იმ როლებში, რომლებიც შეუფრება მის გარეგნობას, სტლის და მანერას. ბოლქვაძის უთუოდ მომავალში განვითარება და მიღწევებიც მოეღოს“.

ა. ლუნარსკიმ მოსკოვში „სამი სიცოცხლის“ გასინჯვის შემდეგ განაცხადა, რომ ამ სურათით საბჭოთა კინომ დიდ გამარჯვებას მიადნია. „აზია გვიჩვენებს თავის კულტურას და გვასწავლის, თუ როგორ უნდა იმუშაონ ჩვენმა კინორეჟისორებმა“ — ვსვითულობთ ფურნალ „ხელოვნებაში“ (№ 4—1925 წ.).

ფილმმა წარმატებით მოიარა ჩვენი ქვეყნის კურანები, უჩვენეს პარისსა და ბერლინში.

თამარ ბოლქვაძე. ნატო ვაჩნაძე, სერგო ზაქარიაყი, იეგობრების წრეში.

ეპკანის მშენებელი

1926-1927 წლებში რევისორმა ვ. ბარსკიმ მ. ლერმონტოვის რომანის „ჩვენი დროის გმირის“ მოტივების მიხედვით თავისივე სცენარით გადაიღო კინოტრილოგია: „თავადის ასული მერი“, „ბელა“ და „მაქსიმ მაქსიმოვი“. ფილმში „თავადის ასული მერი“ თავად როლს ასრულებდა თამარ ბოლქვაძე. მას პარტნიორობას უწევდნენ გ. დავითაშვილი, ნ. პროზოროვსკი, ა. თაყაიშვილი, ვ. ჩარსკაია, ზ. ტერეშვილი, ბ. ბელუცკაია, ი. კრუჩინინა, ბ. ქორელი, ვ. იობლენსკი და სხვა.

ფილმში თამარმა თავადის ასულის განუმეორებელი იერსახე გამოქვინა: როლში ორგანულად ჩააქსოვა თავისი ბუნებრივი არისტოკრატიკობა, სილამაზე და ავტისტული გარდასახვის საუბრობო უნარი. მისი მერი ლერმონტოვის ნახი, ტანმადლი, ფერმიხდილი არისტოკრატი ქალიშვილი იყო.

„უიქის სტილის“ გავებით, სლიერი მდგომარეობის ტუნჩა და დახვეწილი გადმოცემით, რაც მთავარია, ლერმონტოვის თხზულების გმირი ქალის რთული ცხოვრების ფეხმარებად სწორი გააზრებით, თამარმა დავესახა, რომ საქმე გვერდნადა იქნებოდა მქონე ნიჭიერ ადამიანი თან.“ — ასე იგონებდა ამ ფილმში ექიმ ვერნერის როლის შემსრულებელი ა. თაყაიშვილი. მწერალი ლეო ქიაჩელი კი აღნიშნავდა: „აღტკაცებელი ვიყავით თ. ბოლქვაძის თამაშით, წარმტაცი ფეხადიყვებით, ეპოქის ღრმა გავებით; მას აყურებამდე დაჰყავდა ლერმონტოვისეული გმირის შინაგანი განცდები. მსახიობის ნიჭს ხელს უწყობდა მისი შესანიშნავი გარეგნობა“.

მესამე ფილმი, რომელშიც მონაწილეობდა მხოლოდ თ. ბოლქვაძეს, იყო ცნობილი რევისორის ა. ნუნუნავას მიერ თავისივე სცენარის მიხედვით გადაღებული პირველი ქართული კინოკომედი „ხანუმა“ (1926). ა. ცვაკარაძის ამავე სახელწოდების პიესის მიხედვით რომ შეიქმნა. ა. ნუნუნავამ პიესის მდიდარი მასალა კიდევ უფრო გაამდიდრა კინემატოგრაფიული სურათობრივითა და ხეყვებით. ამ ფილმმა ქართულ კინემატოგრაფიაში შესანიშნავი კვლი დატოვა. ფილმში თ. ბოლქვაძეს მხარს უმჭვინებდნენ თეატრისა და კინოს გამორჩენილი მსახიობები: ტ. აბაშიძე, პ. აბაშიძე, ვ. გუნია, ვ. ჩერქვიშვილი, კ. შიქაბერიძე, ბ. ქიაურელი, ც. ნუნუნავა, ზ. ყოხელი, ი. ნაზარაშვილი, ლ. კეჭაია, ი. ტრაპაიძე, ლ. ხიტაიძე, კ. ყარაღაშვილი და სხვა.

განსაკუთრებით აღსანიშნავია ის შემოქმედებითი წარმატება, რომელსაც მიაღწიეს ახალგაზრდა მსახიობებმა თამარ ბოლქვაძემ და კონსტანტინე მიქაბერიძემ ქეთოსა და კოტეს როლებში. თ. ბოლქვაძის ბუნებრივი, თავდაჭერილი თამაშით და დიდი მიზნადელოებით შექმნილი სახე იყო ნახი და უსაუბრესი, ამაღლებული სიყვარულით და სილამაზით გამთავარი.

თ. ბოლქვაძე კეთილ ფერიად, პაიროვან არსებად მოველინა ქართულ კინოს: იგი ჯადოსნური მიმზიდველობით იყო დაჯილდოებული. საუბრისას მშვენიერი, ლამიანი სახე რაღაც საოცრად შინაგანი შუქით გაუცისკრვლენდებოდა. მიუღი მისი არსება საკვირველი სიმშვიდით იყო გამსჭვალული. სიმშვიდის გრძნობა ატკვევდა და ამშვიდებდა თანამოსაუბრეებს. უსმიდებ ბედნიერად ეთვლი თავს, რომ მისი პარტნიორი ვიყავი კინოფილმში „ხანუმა“. მასში თამარმა უხადოდ განსახიერა ქეთოს — ამ ახალგაზრდა, სიხარულით აღსავსე ქალიშვილის სახე“ —

— წერდა კ. მიქაბერიძე. საინტერესო იყო თ. ბოლქვაძე თავად ტელევიზის ქალიშვილის გულოს როლის შესრულებისას ორსერიანი ფილმი „ჯაფარი გურამი“, რომელიც 1928 წელს გადაიღო. ა. ნუნუნავამ. ფილმი წარმოადგენდა. ნინოწილის ამავე ხალხლოვანების რომანის ეკრანიზაცია. მასში კარვად იქნა ნაჩვენები გურულების აჯანყება მეფის რუსეთის წინააღმდეგ. თამარმა პოვა განსხვავებული ფერები, წარმოსახვის ასალი სამსახიობო საშუალებები, რათა მის მიერ დახატული, პროტესტანტული განწყობილი თავადის ქალიშვილის — გულოს სახე არ დამსგავსებოდა ვალიდანსა და მერის...

თ. ბოლქვაძის გული მგზნებარე პატრიოტი ქალიშვილია, რომლის სახეც მსახიობმა თანამიმდევრულად გამოქვინა და განვითარა. იგი გვევლინება, როგორც საწინა, მოსიტყვარულე და სუსტე არსება. შემდგომი აჯანყებამ მტკიცე მებრძოლად აქცია იგი: მამაკაცის ტანსაცმელში გამოწყობილი გული ეხმარება აჯანყებულებს, ტყვეთა გახიზნულებს ანდის სურათს. სანოვაგები.

„მომიზიდელი იყო თ. ბოლქვაძის გულწრფელი, ტრადიციით აკრძალული ტრფივა უბრალო გულის — ბესისადმი. მისმა ისტეტურმა თამაშმა, რომელშიც უხვად იყო სწორად მოქმენილი მოქმედება, აღტკვებამი მოვიყვანა.“ — იგონებს ც. ნუნუნავა.

თ. ბოლქვაძე უკანასკნელად კინოში რევისორმა შ. ბერიშვილმა გადაიღო ფილმი „საკანი № 78“ (1930 წ.), რომელშიც იგი ბურჟუაზიული კლასის ნამდვილი წარმომადგენლის — პროკურორის მეუღლის როლს ასრულებდა. ფილმი აგებული იყო მრავალ სოციალურ კონფლიქტზე და ისტორიულ-რევოლუციურ ენის მიყუთვნება. მასში ნაჩვენებია 1905-1907 წლების რევოლუციის პერიოდში, ქუთაისის ციხიდან, საიდუმლო გვირაბით პოლიეკურ პატიმართა გაანარვა. ფილმში თ. ბოლქვაძეს მოუხდა ნ. ჩხიძის, ნ. მაშუაშვილისა და კ. ყარაღაშვილის გვერდით თამაში.

აი, ის ფილმები, რომლებშიც როლების ჩინებულ შესრულებით თავი გამოიჩინა ქართული ეროვნული კინოხელოვნების გარიგარზე მოვლენილი კინოვარსკვლავმა. შემდგომ წლებში ზემოთ აღნიშნული ხუთეული მუხეი ფილმი აღადგინეს, დაამუშავეს და გაახმოვანეს. იგი კინო თუ ტელევიზიურების დღესაც სიხარულით აღტკვევს.

თამარ ბოლქვაძის მიერ შექმნილი სახეები გამორჩევა მრავალფეროვნებით, მაგრამ სრულად განსხვავებულ ამ ტიპავებს აქვს საერთო ნიშანდობლივი თვისება — სინატივე, რაც ესოდენ დამახასიათებელი იყო ამ ნიჭიერი მსახიობისათვის. იგი თავისი მომიზიდველობით, შეუდარებელი გრაციოზულობით, საწინა, მოკრძალებული ბუნებით მომიზიდავს იყო. თავისი დაკვირვებელი, მხატვრულ სახეებში ღრმად ჩანდომის უნართა და შესრულების გულწრფელობით თამარ ბოლქვაძემ მყარების დიდი თავარული და პატივისცემა მოიპოვა და მტკიცედ დაამკვიდრა ქართული კინოს ერთ-ერთი საუკეთესო შემოქმედის სახელი. იგი კეთილ ფერიად, პაიროვან არსებად მოველინა ქართულ კინოს, მაგრამ სულ რამდენიმე წელით შემოიფარგლა მისი მიღწევათა კინოში.

თ. ბოლქვაძე ეკუთვნოდა ქართულ კინოს მსახიობთა პირველ პლუდას, ამ თაობას, რომელშიც ახალი გზების ძიებისა და ჩამოყალიბების დაძაბულ პერიოდში საფუძვლიანი ჩაუყარა ქართულ პირველი კინოს მსახიობთა სკოლას. მისმა შესანიშნავმა ნიჭმა და განუზომელმა შემოქმედებამ დიდი ამაკი დასდო ახალფუნდებულ ქართულ კინოს.

ალექსანდრე ბჟინცაძე

ეროვნული
სამართლებრივი
ცენტრი

1918 წლის 26 მაისი ქართველი ერისათვის ღრმსხანავი- ნავი თარიღია. ამ დღეს საპარტოვლოში აღდგა ეროვნული სახელმწიფოებრივობა. საპარტოვლოს ომგაბრძოლის ენობრა- ლუობა ომიმდებამ პადეაწვიამ შართოდ აღნიშნოს ის ისტო-

რიული თარიღი. ჩვენი ჟრნალის მრავალათისინი მკითხ- ველი, ქართველი ქალბი მთელ ქართველ ერთან ერთად ჯერკონვამ აღნიშნავენ პროგრესული მნიშვნელობის ამ ის- ტორიულ ამბს.

ღვიძტირ ბულისაშვილი

სტუმარის ღვთისსახე

ქართველი ხალხი ოდითგანვე იყო სტუ- მართმოყვარე, პურადი, გულადი. თა- ნასოფელთან მოსულ სტუმარს, თუ მასინძელი შინ არ დახედებოდა, მე- ზობლები შეიპატვებდნენ, მის მოსვლამდე დარბასილური მასლაათი შეიკოლებდ- ნენ, ტაბლახე გაშლილ სახელდახელო სუფ- რახე ხილიც გაჩნდებოდა, საუზმეც, სველი ხელადაც და მომცრა ჯამიც. ნახებესებდ- ნენ, სადღეგრძელობასაც იტყოდნენ, ერთ- მანეთსაც მოიკითხავდნენ, დალოცავდ- ნენ, ჯალაბს უღლავებდნენ, სიკეთე- სა და ჯანმრთელობას, ხვავიან-პარაქიან მოსავალს, ცხვარ-პროხის სიმრაველს უსურებდნენ, მერე სუფთა ქვეშაგებში მოასვენებდნენ, დილით საუზმითაც გაუ- მასპინძლებდნენ და გზას დაულოცავდ- ნენ.

სტუმარი ღვთისაყო, ძველებს უთქვამთ. მაგრამ ეს კეთილშობილური თვისებამ მარ- ტოკ ერთფულთა, რჩეულთა კუთვნილება როდია. ხელგამოხლება, გულუხვობა, დიდ- ბუნებოვნება, დიდსულოვნება, კეთილ- მოსურნეობა, მიმტყვევლობა, ლობიოერე- ბა, სიკეთე, გულთიადი სტუმართმოყვა- რეობა მთელი ერისათვის დამახასიათებ- ბელია — ქართული ფენომენია. მარტოკ ნათლიჯალაბსა და მოყვარეს როდი ვმას- პინძლობდით ხელგამოხლად, გადამითე- ლებსაც, უტხო მხრიდან გადმოხვენილებ- საც ვაპტარონობდით. ყველა გაიჭრებულ- სა და დავდრომობს გაიჭრებაგვითი, მტლდ და მალაბოდ დავედებოდით, მამა- პაპათა მამულებიდან აყრილ ხიხინესაც შევიხიზნებდით, ხრიკიც, უმოსავლო უდა- ბნო ადგილებიდან უკეთესი სვე-ბედის სა-

ძებნელად წამოსულთა ქარავენბსაც ვქო- მაგობდით, გზა-კვალარეულსაც შევიერ- დომებდით. არც იმისათვის დავდრახავე- დით, სხვა ერთა შეილები რომ იყვნენ და სხვა ღმერთები ჰყავდათ, არც სარწმუნოე- ბას შეუგუნიებდით, არც სალოცავებსა და წინაპართა საფლავებს წავუბილწავდით, არც წარსულის სსოვნას წავუშლიდით მე- სსიერებაში. ყველასათვის კარი ღია გვექო- ნდა — გულის კარიც, სახლის კარიც, სო- ფლის კარიც, ქალაქის კარიც, ქვეყნის კა- რიც. ოცდაექვსი საუკუნის წინათ შევი- კედელით მალსტინიდან დვენილ ურები. უტხოობა არ ვაგრძნობინდით, არავის და- ვაჩაგვრინდით, საქმეში ხელი მოვუშარ- თეთ, ახლა ისინი თავიანთ თავს „ქარ- თველ ებრაელებს“ უწოდებენ, ქართულა- დაც ქართველით წმინდად მეტყველე- ბენ, არც მშობლიური ენა და ადით-ნე- ვილებ დავიწყებიათ, არც მშობლიური მიწა და ისრაელში, აღთქმულ ქვეყანაში დაბ- რუნებულბები, თავიანთ მერე წამშობლოს მისტორიან.

დავით აღმაშენებელმა თუ პატარა კან- მამოყვრულად გაულეს კარი მეზობლად მეტხოვრებ სომხებს. ვისტუმრებ, ვიძმეთ, დავასახლეთ კახეთისა და ქართლის, იმე- რეთისა თუ აფხაზეთის შადლიან მიწაზე, მხარში ამოუღუდექით, უტხოობა არ ვაგრ- ძნობინდით, ნიჭისა და უნარის გამოილე- ნებმა ხელი შევეწვეეთ. უფრო უახლეს პე- რიოდში, გასულ საუკუნის დამდეგს, ახალციხისა და ახალქალაქის რეგიონებში დავამკვიდრეთ მრავალი ათასი სომეხი ლტოლვილი. ცოტა მოგვიანებით უმინა- წყოლ გერმანელი კოლონისტები, მყვის

რუსეთის ეკლესიისაგან დვენილი „ურ- მუნი“ მალაენები და დუხობორები, მიწა მივეციეთ, ადაბ-სოფლები გაუშენებთ. ჩვენი საუკუნის დამდეგს, თურქთა ნა- ციონალისტური გენოციდის დროს, მშობ- ლიური მიწა-წყლიდან აყრილი ყარსელი, არზრუმელი, ურმიელი სომხები, ქურთე- ბი და ანატოლიელი ბერძნები შევიფა- რეთ, დამწყების მიერ ქალაქ შუშინად ანოიკებულ-გამოძვეებული აზერბაიჯან- ნელთა ასობით ოჯახიც. გავიშინაურეთ, ძმური ხელი გავუნდეთ, ბორჩალოსა და შულავერში დავასახლეთ, არც დედაქალა- ქში ცხოვრება დავაყვედრეთ — თბილისში მთელი უბანი გამოუყვავით და ახლა იმ ქუჩას სადაც ისინი სახლობენ, მაღი მშო- ბლიური ქალაქის—შუშის სახელი ჰქვია თითქმის მთელი შუა და ქვემო ქართლი დავუთმეთ ჩრდილოეთ კავკასიიდან ჩამო- სახლებულ უმინაწყლო ოსებს და ახლა ისინიც თავს საქართველოს მკვიდრ შეი- ლებად თვლიან, ხოლო იმის გამოკლევას აღარ შეუვადებდით, თუ რამდენი ნაყივან- ღარი ცხოვრობს და ქართველობს ქიხიყსა და ტირიფონის ველზე.

არც ერთი ერის შვილი საქართველოში უტხოობას არ გრძნობს და თავი აქაურ მკვიდრად მიანიჭა. სულწაწყმდილი უნდა იყოს ჩვენს მიწა-წყალზე დამკვიდრული რომელიმე უტხოელი, რომ თავის უანგარო მასპინძელზე აუცი თქვას, ძვირი სო- ტუვა მამოსცდეს, დაიჩივლოს, ქართულს პურაქირიობა, შავკულობა დასწამოს. ეს ხომ დაუფლებლობა, უმადურბობა, მკრე- ხელობა, საკუთარი სინდისის-ნამუსის შე- გინება იქნებოდა!

სტუმარი ღვინისა...
ჩვენი სტუმრები საპარლამენტო დამკვიდრდნენ ქართულ მინაწყალზე, ღრმად გაიღვანეს ფესვები, გაპრავლდნენ და თავი მონ იგრწნეს, მასპინძელი დღეულ-მამული გაითავისეს, ასიმილაციას არავინ აძალდა და ქართული ენის შესწავლა-მეთვისებისათვის თავიც არ შეუნუხვია. სკაუტური ეროვნული ენა, ცხოვრების სტრატეგიული ადამ-ნების უკლებლო შეინარჩუნეს. ახერხაჯანელი ნიკაძე მომთაბარეობა, მოპრავლებული საქონელს ცხელ ზაფხულში შიის გრლ საძოვრებზე აბალახებდა, ციხ ზამთარში მჭერისა და იერის ქალებს შეადარებდა, ხოლო, როცა დრომ მოიჭტანა და მინახე დამკვიდრდა, ბალ-ბოსტინ-ვენახების გაშენებას მიჰყობოდა, მინურებიდან ამოიღა ქეთიკორის ხორაშთილი ნათელ სახლებში დაიღობინა. სომხები ვაჭრობათა და ხელისნობით ირჩენდნენ თავს. სწავლასაც მიჰყვებოდა, გერმანული კოლონისტებით სოფლის მურწნობაშიც გამოიჩინეს ფხე, ბევრმა ფაორ პროფელის ტექნიკური პროფესიებიც აითვისა და მაღალი კვალიფიკაციის სპეციალისტები გაზდნენ. მებრძოლი კარგი მებოსტნეები, ექის მიღლებები, მებენებლები დაღმარდნენ. ოსებმა ხეილის ბაღების მოვლაში კინაღამ ადგილობრივ მკვიდრთ აჯობეს, ყველაფერში მათ ბაძაყვე, არაფერში ტოლს არ უდებდნენ.

ქართველი ხალხის გადაჭარბებულ სსუ-მართმოყვარეობაზე ზღაპრები დადის დუნაიზე. გადაჭარბებული არ იქნება, თუ ვიტყვით, რომ ჩვენიმ მებოვრებ უცხოელში ქართველი კაცი გადამოიღეს არ ხედავს, დიდი ჯალის სითბოს, ღრმა სულის სილაღეს, მგნებარე სიხარულსა და ღღინს უნაწილეს, შჭეირებებას და წუხილს არ აგრწონბინებს. და ვცხოვრობთ ასე—მეზობლურად, მეგობრულად, დიდი ოჯახად. მათ შობლობურ ენაზე სკოლებიც ვხსნი, უმაღლეს სანაწავლებლებში—ფაკულტეტებსაც, ნიკენსაც გამოვცდით, ურწანა-გაუთებებსაც, რადიოთა ცეკსურებით და ცისფერი ეგრანდიანაც შეხებამბრძოლებუბა... დღევანდლადვე მოვალენით და არც მომავალში ვაპირებთ ჩვენი კეთილი უთოირობის დარღვევას: შობლობ, ყველას უნდა ვგახსოვდეს, თუ ვინ ვართ, ვინ იყვნენ ჩვენი წინაპრები, სად ცხოვრობდნენ, საიდან მოვიდნენ ან ცხოვრობდნენ მინა-წყალზე ჩვენი მამა-პაპანი, რომ ვის ოჯახში ვცხოვრობთ მის ენასა და ადამ-ნებსაც უნდა ანაწავლობდეთ და პატივს ვცემდეთ. ნუ დაევაგინყნება, რომ... ქართველისათვის სტუმარი ღვინისა!

ქართველმა ხალხმა ბუღანან მიიჭტანა შარშან სომხეთში დატრიალებული უბედურება. მთელი რისხუბლიკა უნდა ფხეზე დაედა სომეხი მჭების მინაწვევლებად. ღღინაქანის, კიროვასანის, სპიტაკიანის დიორა ექიმობა და მამულ სპეციალისტობა აზრადგაძობით, ტექნიკით, სოციალითი, მედიკამენტებით, თბილი ტანსაცმ-

ლით, საშენი მასალებით დატვირთული ავტოქარავნები. ჩვენმა თანამემამულეებმა სიკვდილს გამოსტაცეს ნანგრევებში მოყოლებული ასობით მოხუცი, ქალი, ბავშვი. ათასობით სიკვდილს გადაგრწენილი ევაკუირებული სომეხი მოზარდი შვეიცკედლით, კურორტებსა და სატვირთოებში თავმავალნი მივეცი, ბევრი უღდამამდ დარწენილი ბავშვი ოჯახებში შეიღებოვით მივიღეთ, შობლობურ ენაზე სწავლის პირობებზეც შევეცემინით.

სახოკადებრივმა ორგანიზაციებმა, ნაწრობე-დაწესებულებებმა, საბჭოთა მეურნეობებისა და კოლმურნეობების კოლექტივებმა, მეცნიერებისა და კულტურის მოღვაწეებმა, რიგობა მოქალაქეებმა მათობობები მოაწყეს, გამოშუშავებული თანხა და ბევრმა პირადი დანახოვი სომხეთის დაზარებების ფონშიც დაგარწენეს, ხოლო მშენებლებმა სურვილი გამოთქვეს აღდგენით სამუშაოებში მიიღონ მონაწილეობა.

ასეთში ვართ ქართველები, ასეთია ჩვენი კარგული წენე, კაცთმოყვარეობა ჩვენ დედის რძესთან და იავნანსთან ერთად ვენაფებით და შთამომავლებს გადავცემთ.

დღეს საქართველოს მოსახლეობამ ხუთ მილიონს გადააჭარბა. აქედან თითქმის მესხაბედი სხვა ეროვნების შთობები არიან. დასაწყებითაც, თუ პროცენტულად შევადარებთ, ქართველებს არ ჩამორჩებიან, ზოგიერთი მასობრივი პროფესიების სპეციალობებში სჭარბობენ კიდევ შარშან პირველი იენისისათვის სახალხო მურწნეობაში დასაქმებულთაგან 28,1 პროცენტი არაქართველი იყო, მრწენეობაში—39,2, სოფლის მეურნეობაში—23,1, ტრანსპორტზე—28,7, კავშირგაბმულობაში—50,7, მშენებლობაში—29,9, ვაჭრობაში, სასკევაში—28,7 პროცენტად...

რას მტყვევებდნენ ეს ცფერები? უპირველეს ყოვლისა, იმას უსვამენ ხაზს, რომ საქართველოში არაქართული მოსახლეობა პროცენტული შფერადებით ისეთივე უღებობით სარგებლობს, როგორითაც ქართველები, ხოლო ზოგიერთ დარგში უპირატესობა მათ მხარეზა. ავიღოთ, თუ გნებავთ, საყუფებოებრივი და ავტოტრანსპორტისარება. რომელ ავტოლოში ან ავტოტრანსპორტისარების ობიექტებზე უნდა მივდეთ, რომ იქ ძირითად სახალაობებზე არაქართველები არ მუშაობდნენ. ამის მიზეზი ის არის, რომ ციტა ვეკვს მასობრივი პროფესიების ქართველი სპეციალისტები, განსაკუთრებით ავტომობილების ზენილა-შემქეთებლები, შემდგომლები, მეთუნეეები, სანტექნიკოსები, თერმები, ოქრომჭედლები, მესასათბე, ვაჭრობის, საერთოდ დახლის მუშაკები, ხოლო სოფლად—საშუალო რაიონის ტექნიკური კადრები!

ნათქვამია, ცოფვა აღიარებული სჯობობა, და ჩვენს შეუღლახებულად უნდა აღიაროთ: ვერც კიდევ ვერ დაძლიეთ ძველებური ამაპრატყონა, დარდიმანღობა,

უგრეგობა. ყველას უმაღლესი სასწავლებლის დილობის შოენის ნადილი გემორჩავებს, პრესტიჟული პროფესიის დასუფლებას ევსწრავით—ჩემი შობი ვისზე ნაკლებობა, —არ ვაუდრებოვით მასობრივი პროფესიების დაუღებლას, რომლებიც ბევრ არაქართველს გემორჩევი პურს აჭენებს. ჩვენც არ, თუ ახალგაზრდა ექიმის, ინჟინრის, აგრწონმის, ეტერინარის, ფურწლისტისა და სხვა ასეთების დილობა და ზოგჯერ „სავიზიტო ბარათობა“ ასქეს, ქალს არ გავაგებთ.

წინდნადნე შრეაცხობა დიდმა მამულიშობილა ოლია ჭაჭვაემამ თავის დროში მოიშველია სახელგანთქმული რუსი მწერლის ი. ტურგენილის სიტყვები და დაგემოძღრა: მამული ტაძარი რ არ არის, სავა უნდა ვილოყო, არამედ სახელსონსა, სავა უნდა ვიშრომობიო. როგორც ვხორცილებთ ქურუმთ-ქურუმების ბრძნულ დარიკავას? გმონია, ყვეაფერს დაევიკეხვით! აღარავის სურს ჩვენს სათაყვანებელ დედას—მინას ემსახუროს, ნამუხიანი ოღობით მონწყოს და დაუყვედრბული გარჯა-ფუსფუსით ქვეყანას, ხალხს დოლიათი შეუქნას. ძალზე ხშირია შემთხვევა, როცა სოფლის ზოგავსაგანანათლებულ საშუალო სკოლების გამოსაშვები კლასების ყველა მოსწავლეს, აქვს თუ არა მონრდება, სწავლის უნარი და ცოდნის მარაგი, შობობობების დაფინქობით, უმაღლეს სასწავლებლებში შეიჭვს ვინცხაგება. მთელი კლასიდან ეროს, შა და შა, ორს თუ გაუღებობს ვისმითი, დანარჩენები კი აცხებენ ქალაქში უსაქმოდ მოყოლად შარსაგებობა მუღმეი აბიტურიენტების რიგებს. ზოგი ვთავიან სწორ გზას სცდება, ნუმეშვი მისობა...

უფრო „შორსმჭვრეტელი“ საშუალო სკოლის დამთავრებისთანავე პროფესიულ-ტექნიკურ სასწავლებლებში მიასურებენ ხოლმე. რა დასამალია, იქ უფრო უხერხულად ხუთ პროცენტში მოხვდებიან, რომელიც შედარებით იოლად უღებს უმაღლეს სასწავლებლის კარს. მაგარა, თუ სასურველ მიზანს ვერ მიადგენენ, წურას უკაცრავად, იქ მიღებული პროფესიით მუშაობას არ მოჰკიდებენ ხელს, ისინიც მუღმეი აბიტურიენტობა მარკაში ერევიან!

სწორედ ამის ბრალია, რომ ყოველწლიურად პროფესიულ-ტექნიკური სასწავლებლების კურსდამთავრებულია შობლობებიც წინელი უბრუნდება შობლობურ სოფლს და მიღებული პროფესიით განაგრძობს შრომას. აბიტობ არის, რომ კოლმურწნეობებსა და საბჭოთა მურწნეობებში ვეკვლია მასობრივი პროფესიების მაღალკვალიფიციური სპეციალისტები, განსაკუთრებით კი — საშუალო რაიონის დადგენი, ურწმუნდობად ვერ გადაჭყრება აღდგენელი სოფლის მზარდი სოციალურ-ეკონომიკური პრობლებები.

ახლა, როცა ჩვენს ქვეყანაში რველოცოური გარდაქმნა და დემოკრატისავაია, სულ უფრო მკვიდრდება საჯაროობა, მე-

ურნების გაძლიერების ახალი ფორმები და მეთოდები, საიჯარო ურთიერთობის დაწესების პირობებში შექმნილ-საოჯახო საიჯარო ბრეივადებსა და რეგულაციებში ჯერ-ჯერობით მხოლოდ პენსიონერებს თუ შეუზღუდებით. იშვიათია, როცა მინის ბატონ-პატრონობას დაქირავეთ მშობლებს მხარში ამოუდგინენ მოსწრებული შეილები. იმის მიუხედავად, რომ საიჯარო ურთი-ერთობის პირობებში ანაზღაურება გაცი-ლებით მეტია, ბევრი ახალგაზრდა „პრეს-ტიჟული“ სამსახურს ეძებს, სადაც იოლად გაიტანს სვეს, უშრომელი შემოსავლით იცხოვრებს.

სოფლად, სამწუხაროდ, გვაკლია მასობ-რივი პროფესიების მაღალი კვალიფიკაცი-ის ქართველი სპეციალისტები. ცხოვრება ნინ მიდის, სოფელში იმდენი ტექნიკაა, ისეთი უახლესი ტიპის მანქანა-დანადგარ-ებია, რომ მათ მოვლა-მომსახურებას, მართვა-გამართვას, გამრჯე, მკოდენ და მაღალკულტურული სპეციალისტები სჭი-რდება. ქართველი ახალგაზრდებს კი გაურბის ამ სპეციალობათა დოფულე-ბას, საქმეს ზერეულად კვიდება და ხში-რად ესეც ხდება მიზეზი, რომ კად-რების შერჩევის დროს უფრო მაღალი კვალიფიკაციის, მაგრამ იმ საქმის მოყვარ-ულ არაქართველ სპეციალისტებს უმეტ-ეს განაუბნებს.

რატომ ირჩევენ ისინი ასეთ პროფესი-ებს? იმიტომ, რომ ეს სარეზინი საქმეა, საყოველთაოდ მომსახურების ობიექ-ტებში ზოგჯერ სასუთარ ნიხრს აწესებენ და მომხმარებელს ტყავს ამრობენ. იმ და-ნესებულთა ზოგიერთი ვაიხილმძღვა-ნელი კი თვალს ხუჭავს ამ უსუსავსობა-ზე, რადგან თვითონაც იმათი ჯამიდან „ილიკა თითებს“. სამწუხაროდ, ზოგი-ერთი ჩვევანიც, ნებისთ თუ უნებოდ, ხელს უწყობს მათ ამ საქმეში. თუ ჩვენს სახელს, ეროვნულ ღირსებას თვითონვე არ გაუფრთხილებდით, სხვანი რაღას დაგიდევნენ! მით უმეტეს, რომ ზოგიერთი მადგალებითა და სინდისგადადელი ადამიანი სპეციალისტის სამუშაოზე მი-ღებისას არც იმათი განათლებისა და კულტურის დონის დაკვიდვს და იმასაც არ აკითხვან, ჩვენი რესპუბლიკის სახელ-მწიფო ენაზე თუ ლაპარაკობ, ქართული ნერა-კითხვა თუ იგი, რომელი ქართველი მწერლის ნინეი ნაგოიფისას!

ჩვენ კი ტრადიციისამებს ვავიხაზით — სტუმარი ღვთისააო და ყველას თინადა-ზად ვევიხებთ, ზღაპრულ ნადიმებს ვუ-მართავთ, თუმცა, ვიცი, რომ ზოგი მათ-განი ნავა და დაეჭრახავს. ამდენმა მწარ-ე გამოცდილებამ ჭკუა ვერ ვგასწავლა. ჩვენ მხოლოდ ის ვგავსოვს, რომ... სტუმარ-ი ღვთისაა და მას ქართულად ხელგაშ-ლილი, გულგახილელი უნდა ვიყავოდით. ზოგიერთ სტუმარს კი უნდა ახსოვდეს რომ მასაც მართებს მასწინისის ამაგის ჯეროვანი დაფასება!

ანუ რაში

(ღამით შარდის შეუკავებლობა)

ღამით შარდის შეუკავებლობა (ენურეზი) ისეთი დაავადებაა, რო-დესაც ავადმყოფი, ძილში კარგავს მოშარდვის სურვილის გრძობას და უნებლიედ საწოლში შარდავს.

უპირატესად ავადდებიან ბავშვები, განსაკუთრებით — ბიჭები. დად-გენილია, რომ ღამით შარდის შეუკა-ვებლობა ორ წლამდე ასაკის ბავ-შეებში ფიზიოლოგიურია, რასაც თავ-ისი ახსნაც აქვს. ორი წლის ასაკის შემდგომ პერიოდში კი ღამით შარ-დის შეუკავებლობა დაავადებად უნ-და ჩაითვალოს. ეს კარგად უნდა იცოდნენ მშობლებმა, რათა საქი-როების შემთხვევაში, შესაფერისი კონსულტაციისა და დამხარების მი-საღებად დროულად მიმართონ ექიმს.

ღამით შარდის შეუკავებლობა უნდა განისაზღვროს, როგორც ფუნ-ქციური მანკი, რომლის მატერიალუ-რი საფუძველი, მიზეზი დღემდე და-უდგენელია. რიგი მეცნიერებისა ამ დაავადების პათოგენეზში გარკვეულ მნიშვნელობას ისეთ მანკებს და სო-მატიურ დაავადებებს ანიჭებენ, რო-გორც არის სინაბიფიდა, ქრონიკუ-ლი ტონილიტი, ქოლციისტიტი, ადენოიდი, ჭიებით ინფეხია; გარ-კვეული მნიშვნელობა ენიჭება ზო-გიერთ ფსიქონევროლოგიურ გადაბ-რების (ნევრასტენია) და სხვა.

სადღესოდ დადგენილად უნდა ჩაითვალოს, რომ ღამით შარდის შე-უკავებლობა ისეთ პირებს აღენიშნე-ბათ, რომლებსაც ავტ შარდის ჰუტის გარეთა და შეგნითა სტინ-

ქტერების ნერვულ-კუნთოვანი სის-ტემის თანდაყოლილი დეფიციტი. ასეთ პირობებში თავის ტვინის ქერქში არსებული „მოდარაჟე ცენტ-რი“ გვიან აღენიშნება თავის ფუნქციას. რის გამოც ღამით, ღრმა ძილის პი-რობებში გადაცხებული შარდის ზუსტიდანი ადრრული იმპულსების ათვისება ქერქში ვერ ხერხდება ან ხდება მისი უმნიშვნელო რეალიზა-ცია, რაც კლინიკურად შარდის შე-უკავებლობით ვლინდება.

შეიძლება განვიჩინოთ შარდის შე-უკავებლობის ორი ძირითადი ფორ-მა: პირველი — როდესაც მოშარ-დვის გამაღიზიანებელურ არ პასუ-ხოვს თავის ტვინში არსებული „მო-დარაჟე ცენტრი“ და მეორე, რო-დესაც ღამით შარდის შეუკავებლო-ბის მიზეზი დადებულდია მოშარდვის რეგულაციის დეფიხსიაში, რომელიც რომელიმე დაავადების შედეგად არის გამოწვეული.

ღამით შარდის შეუკავებლობის დროს, შარდის შეუკავებლობის გარ-და (რომელიც შეიძლება განმეორ-დეს ყოველ ღამე ან ღამეში რამდენ-ჯერმეც; ზოგჯერ, უფრო იშვიათად — კვირაში რამდენჯერმე, შეიძლება გამოხატული იყოს მესხიერების სი-სხვეტე, გონებრივი გამორჩენილობა, მუსკულური მანკი და სხვა.

ღამით შარდის შეუკავებლობის დროს საქმე გვაქვს ძლიერად გამო-ხატულ დისკომფორტს, რასაც სა-ფუძვლად უდევს შარდოვანას მძაფ-რი სუნის. საცვლებისა და ქვეშაგე-

რქანტობით ბავთბაჭი სტჷი- ქტნაბი...

ლის მუღმივი სისველი, რაც დიდ
ეკონომიკურ ბარჯებთან არის დაკაფ
შირებული და მძიმე ტვირთად აწვე-
ბა ოჯახის ბიუჯეტს. შექმნილ სიტუ-
აციას ღრმად განიცდიან მოზრდილი
ბავშვები. არიან დარცხვენილი, შე-
ბოქილნი, ზოგჯერ დეპრესიის მდგო-
მარებაშიც კი, გაურბიან სკოლას,
ტელ-მხანაგებს და სხვა.

ვიციტ შემთხვევები, როდესაც აღ-
ნიშნული პათოლოგია ოჯახური უსი-
ამოვნების მიზეზიც გამხდარა, თუმც
ამ შემთხვევაში მეშვიდრეობით ფაქ-
ტორს არსებითი მნიშვნელობა არც
კი შეიძლება მიეკუთვნოს.

ყველა შემთხვევაში, ვიდრე მკურ-
ნალობას დაიწყებდეთ, ავადმყოფი
უნდა გასინჯონ პედიატრმა, ურო-
ლოგმა, ნევროპათოლოგმა და ფსი-
ქონევროლოგმა, რომელთა დანიშ-
ნულების მიხედვით განხორციელდებ-
ბა შესაფერისი გამოკვლევები.

რაც შეეხება ენურეზის პროფი-
ლაქტიკას — ეფექტიანი საშუალებე-
ბი დღემდე არ არსებობს. გარკვეუ-
ლი მნიშვნელობა ენიჭება ბავშვის
ადრეული პერიოდის სწორ ჰიგი-
ენურ და ფიზიკურ აღზრდას. ბავშვის
მკურნალობა კომპლექსურია. იგი
უნდა დაიწყოს სტაციონარის პი-
რობებში და შეიძლება დავსარუ-
ლოთ ბინაზე (სახვავრებელი ადგი-
ლის მიხედვით).

ბავშვს ღღის განმავლობაში უნდა
გამოეშუშოს შარდვის სწორი რე-
ჟიმი, ე. ი. მოზარდის პირობითი
რეჟიმის სისტემა. რაც შეეხება
ბავშვის დამთ გადაყენებას, რო-
გორც ამას ხშირად მიმართავენ, სა-
ჭირო არ არის მისი უფეტუტობის
გამო. აღ. წუთუთკობის სახელობის
უროლოგიისა და ნევროლოგიის სა-
მეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტში და-
მით შარდის შეუკავებლობის დროს
ფართოდ მიმართავენ რეჟიმულ-
თერაპიის მეთოდს ელექტროსუნქ-
ტურის გამოყენებით.

ხორციელდება მკურნალობის 2
კურსი — 15 სანსი, მათ შორის 7-10
ღღის შესვენებით. ყოველი სანსი-
სათვის შეირჩეულია ელექტროსუნქ-
ტურის 7-10 წერტილი. მკურნალო-
ბის აღნიშნული მეთოდი მეტად მარ-
ტივი და უვნებელია. წულების მან-
ძილზე ასეთი კონტინენტის ავად-
მყოფი 8,8 მპროცენტის გამოკი-
საღდა, ავადმყოფთა 10,8 პროცენ-
ტის მდგომარეობა გაუმჯობესდა და
მხოლოდ 8,8 პროცენტის შემთხვევა
ში არ არის მრავალბული მკურნალო-
ბის სასურველი ეფექტი.

მ. ბაბუხაძე,
შედიცინის მეცნიერებათა კანდიდატი.

1942 წლის აპრილი... დიდი სამამულო
ომი მიმდინარებდა. სამხედრო კომისი-
არიაში ახალგაზრდები გამოცხადდნენ და
ფრონტის წინა ხაზზე გაგზავნა მოითხო-
ვეს.

თბილისის რკინიგზის სადგურის ბაქან-
ზე ზურგნაწიანი გოგონები და ჭაბუკე-
ბი შეკრებილიყვნენ. ისინი სამშობლოს
დასაცავად მიდიოდნენ. გაისმა მეთაურის
ბრძანება. ყველამ ვაგონებს მიაშურა.
უკან დარჩა მათი უფარდელი ბავშვობა,
გაბეჭებულყვნენ თვალცრემლიანი თე-
ბი.

მაგარმ ჯერ კიდევ შორს იყო წუთი,
დიდ გამარჯვებას უძლოდა ბრძოლა,
საქართველოში გაზრდილ გოგონებს
ფრონტისკენ გვექონდა ფეიქრი და

— იხსენიებს ქალბატონი ლია ციბაძე.
წინ შორი გზა იყო, მაგარმ გვასულ-
დგმულდება გამარჯვების იმედი. არ
კუდრეკებოდიტ ქარცეცხლსა და განსაც-
დელს.

40 წელზე მეტია ლია ციბაძე ქალა-
კის სისხლის გადასხმის სადგურში პე-
მატოლოგ-ალბომანტიად მუშაობს. ამ სან-
დომიან ქალს იცნობენ როგორც თავის
საქმის კარგ სპეციალისტს და... პოეტს.
...ნითიღვარსკვლავიანი გოგონა ქვემე-
ხების გუგუნში უწნიკვლად ასრულდება
მეთაურთა ძნელ დავალებებს, ქუფუე-
ბოდა სამხედრო ტექნიკას.

ყველას თავისი სათქმელი გვექონდა
ბერემა შესცავლა ძმა და ვაჟიკი,
ძიძე ქვემეხთან, პროექტორებთან
იდგენ ქარიველი, კადნი მამაცინი.
დამთავრდა ომი... დანსყ ქროლოგების
მომუშაო. ჯილდოებით მკერდდამშვენე-
ბული ომგადახდლი ქალი ცხოვრების
ფერულში ჩაება. იგი ხშირად ხედება

საქართველოს ინტელიგენციის წარმომად-
გენელეს გამორჩნილ ადამიანებს.

— ლექსებს ვუძღვნი სამშობლოსა და
ხალხის ერთგულ შეილებს, ომის ვეტერან-
ებს, გმირ დედებს, ჩვენს მომავალ თაო-
ბას, ბავშვებს... ყველას, ვინც დიდი სიყ-
ვარულის ღირსია. არასოდეს დამავინყ-
დება ჩემი ომგადახდლი მეგობრები:
ყოფილი კომსარკი, გამორჩნილი მეცნიე-
რი გიოლტა ცისკარძე, პროფესორი მა-
მარ გოთუა, ქირურგი გაღნა ჯაში.

სახელოვან გენერალს ნიკოლოზ თა-
ვართილიძეს 80 წლის იუბილზე პოეტ-
მა ლექსით მიესალმა მინათა:

უანგაროა სიცოცხლე თქვენი,
სახელომ თქვენმა იდილის მარად...

ლია ციბაძემ ლექსი უძღვნა პოლოკი-
ვიტს ბუჯა ერისთავს, რომელმაც მოღდა-
ნეთის დაბოშილ ქუჩაზე იპოვა პატარა
ბიჭი — „პოლიას შვილი“ და მერე სა-
კუთარ მამას ჩააბარა.

ახლახან 52-ე საშუალო სკოლამ შეხ-
ვედრა მოუწყო ავღანეთიდან დაბრუნე-
ბულ ინტერნაციონალისტ მეომრებს. ლია
ლექსით მიესალმა მათ.

დღეს ღრმად დავრწმუნდი,
რომ ესტავეტა თქვენ აიტანეთ
მაჰალ მწვერვალზე,
თქვენ დედის ძუძუ გრგებიათ

ტკილად...
თქვენ იღვგრებლეთ ამ ქვეყანაზე.
სამშობლოს სიყვარული, შრომობლი ხალ-
ხის თაყვანისცემა ქალბატონ ლიას განჩინ-
ებით სასვე სტრქიონებში გადააქვეს:
სამშობლოც, მიხილავს შენი

მთა-ბარი
შენი მდელითა წყაროს დინება,
სულის სიღრმეში ოგ სიყვარული
გულ-სისხლ დარღვებით ჩაედინება.

კულინარია

ნამცხვარი „სინაზა“

ნამცხვარი „ონება“

ხორციანი ლეზაული

1 1/2 ჩაის ჭიქა შაქრის ფხენილისა და 6 კვერცხის გულსაგან (ცილა შევინახოთ) გააკეთოთ გოგლიმოგლი, დაეუმატოთ 1 1/2 ქილა არაფანი, 1 ჩაის კოეზი ღვინის ძმარი, დანის წვერით ვანილი, 3 ჩაის ჭიქა უმაღლესი ხარისხის პურის ფქვილი, მოვზილოთ ცომი, გავყოთ სამ ტოლ ნაწილად და ცალ-ცალკე გამოვაცხოთ გაჭურვის ტაფაზე.

კარამი:

შენახული 6 კვერცხის ცილა კარგად აფთქიფოთ უშაქროდ, როცა მასა სიგ შექტლდება, რომ ჯამიდან გამოიპოიქ-ვაებისას არ გადმოიღვრება, ნელ-ნელა მივუმატოთ 1 1/2 ჩაის ჭიქა შაქარი და გადავგრძელოთ თქვეფა. როცა შაქარი კარგად შეერევა, კრემი მზად არის. გავხეხოთ 4 მოზრდილი ვაული (უმჯობესია ანტონოვის ჯიშისა) კანიანად და ერთი ცალი ლიმონი კანიან-გულიანად, შევუროთ კრემში. ნაუსუსათ გამომცხვარ ფენებს ცალ-ცალკე, ზემოთა ფენას კი ნასმის შემდეგ თავზე გადავუსვათ მინანქარი. მინანქარის დამზადების წესი: 1/2 ჩაის ჭიქა შაქრის ფხენილი გავხსნათ 2 ჩაის ჭიქა რძეში, დაეუმატოთ 3 სუფრის კოეზი კაკაო, დადგათ ნელ ცაცხლზე, როცა ადუღდება დაეუმატოთ 50 გრ კარაქი და ვადულოთ, ვიდრე არ შესქტლდება (დაახლოებით 5-10 წუთი). მინანქარი ნამცხვარს ოდნე შეგრილებულ ესმება.

4 კვერცხის გულსა და 1 ჩაის ჭიქა შაქრის ფხენილისაგან გააკეთოთ გოგლიმოგლი. დაეუმატოთ 300 გრ შერბილემბული (ოთახის ტემპერატურაზე) კარაქი, 100 გრ არაფანი, 4 ჩაის ჭიქა გაცერილი უმაღლესი ხარისხის პურის ფქვილი, დანის წვერით საჭმლის სოდა და მოვზილოთ, ცომი გავყოთ ორ ტოლ ნაწილად და გაჭურვის ტაფაზე ცალ-ცალკე გამოვაცხოთ.

კარამი:

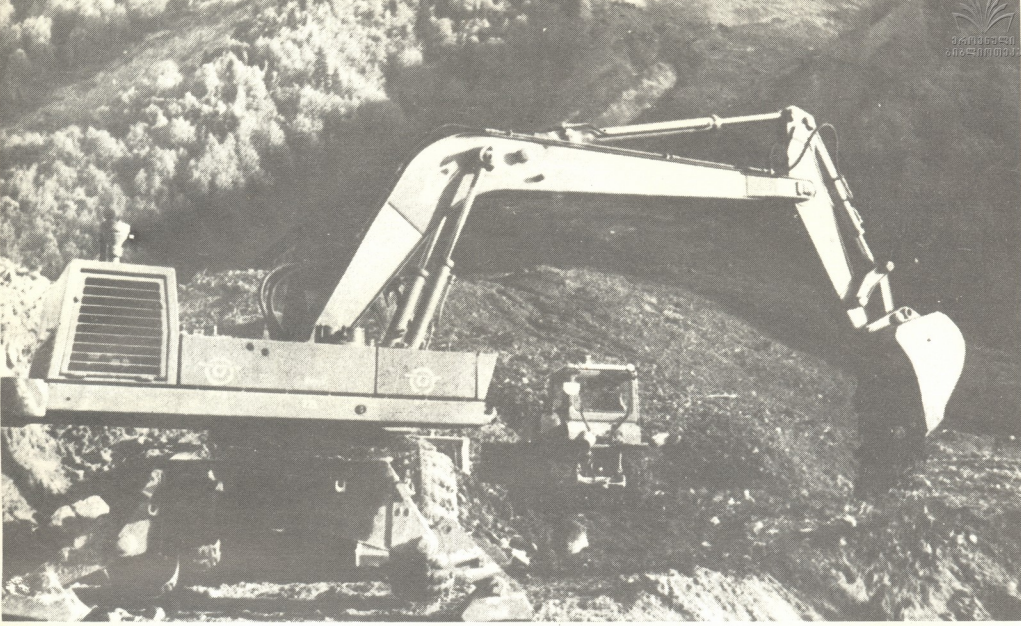
4 კვერცხის გულსა და 1 1/2 ჩაის ჭიქა შაქრის ფხენილისაგან აფთქიფოთ გოგლიმოგლი. შევუროთ 3 სუფრის კოეზი პურის ფქვილი და 3 ჩაის ჭიქა ადუღებული გრილი რძე, განუნწყებელი რკეით, ძალიან ნელ ცეცხლზე 10-15 წუთს ვხარშოთ კრემი, გამომვდათ და როცა შეგრილდება, შევაზილოთ 300 გრ კარაქი (სასურველია მიქსერით გათფირებულ) და მიქსერით კარგად ვთქიფოთ, მზაკრემს შევუროთ ლიმონის ცედრა (კანიან-გულიანად გახეხილი 1/2 ლიმონი) კრემი ნაუსუსათ ჯერ ერთ ფენას, შემდეგ თავზე გადავფუნთო კრემი ფრფიტა და მასაც გადავუსვათ შერბის ნახევარი, ზევიდან კი ბისკიტის ნაპირებიდან ჩამოწაჭების ნაფხენი მოვყაროთ.

ცომის მომზადების წესი: აიღეთ ერთი ქილა (500 გრ) მანონი ან 400 გრ არაფანი, 3 კვერცხი ცილიან-გულიანად და 150 გრ კარაქი, მოზილოთ ნაზი, ფაფუკი ცომი, ზელის დროს ცომს დააყარეთ 1 ჩაის კოეზი საჭმლის სოდა და კარგად შევაზილოთ. ცომი გაყავით ორ ტოლ ნაწილად, გააბრტყელეთ გამოსაცხობი ტაფის ზომაზე და შუაზე მოათავსეთ შემდეგი წესით მომზადებული ხორცის ფარში: 500 გრ მსუქანი ძროხის ხორცი მოხარშეთ, გაატარეთ ხორცსაკეპ მანქანაში, ხორცის ნახარშიდან მოხდილ ცხიმში (ან შეგიძლიათ) მოშუშეთ 4-5 თავი ხახვი და შემდეგ დააყარეთ გატარებული ხორცის მასა, როცა ფარში კარგად მოიშუშება, გემოვნებით უყავით მარლი, შავი პილპილი და დაჭრილი მოხარშული 4 კვერცხი. როცა ფარში ღვეხელის ცომის ფენებს შუა მოათავსებთ ნაპირები კარგად შემოუკვეთთ, თავზე მოუსვით ერთი კვერცხის ცული ერთ სუფრის კოეზ არაფანში გარეული და დაჩხვლიტეთ შანკლით.

ცხებვა ნელ ცეცხლზე.

6150 ბრჩაპამე

რედაქციის მისამართი — ლენინის ქ. № 14. ტელეფონის №№: რედაქტორის — 99-98-71, პასუხისმგებელი მდივნის — 99-71-68, განყოფილებების: მრეწველობისა და სოფლის მეურნეობის — 93-25-64, ლიტერატურისა და ხელოვნების — 93-98-53, კულტურისა და უფროსობის — 93-98-50, შრომობელთა წერილებისა და მსოფლიო მუშაობის — 99-50-39, მხატვრული რედაქტორის — 93-98-57, ტექნიკური რედაქტორის — 93-98-58, საერთო განყოფილების — 93-98-54. მასალები გადაეცემა ასაწყობად 05.04.89 წ. ყურნალ ხელმოწერილია დასაბეჭდოდ 19.05.89 წ. ქაღალის ზომა 60X90 სმ, ფოზიკური ნაბეჭდი ფურცელი 3. საადრისებო-საგამომცემლო თაბაში 5,8. ტირაჟი 171.000. შეჯ. 834. უფ 04680. Условных печатных листов 3, учетно-издательских листов 58. ფასი 30 კპ.

მთიანი სპარის ტრაპედი

ფელის კარისის ფორტ

კიდევ ერთი უბედურება

9 აპრილიდან მოყოლებული ვგლოვობთ. ჭერ თვალზე ცრემლი არ გვქონდა შემწრალი, თბილისში, მთავრობის სახლის წინ დახოცილი ჩვენი შვილების სიკვდილით გამწარებულებს, რომ ათი დღის შემდეგ ახალი შემწარავი ამბავი შევიტყვეთ: აჭარა, ლაქვარდვანი, მზიური აჭარა — ეს უღამაზესი კუთხე საქართველოსი, 9 აპრილის მსხვერპლთა დასტიროდა და უცებ მეწყერმა, ზეკვმა, ღვარცოფმა გადაუარა თავზე სხალთის ლამაზ ხეობას, სოფელ წაბლანას, ცოცხლად დაიპარა მრავალი ადამიანი თავის სახლიანად, გზად მიშავალი ავტობუსი მგზავრებიანად. დაახლოებით 50 ადამიანი დაკარგეთ. საშიში მდგომარეობა გრძელდებოდა მთელი საქართველო ფეხზე დავს. უკვლავური ხორციელდება მოსალოდნელი საფრთხის თავიდან ასაცილებლად, უსახლკაროდ დარჩენილი მოსახლეობა დასახიანებულად, ღრმა კრილობების მოსაშუშებლად, ქართ-

ველთა სულიერი მხნეობის შესანარჩუნებლად, ამტანობის, გაჭირვებასთან ბრძოლის უნარის, ქედმოუხრელობის გადასარჩენად. აჭარაში დაღუპულთა შორის ბევრია ბავშვი და ქალი. უსახლკაროდ დარჩენილთაგან უმეტესობა დედები, დები, შვილები არიან. მათ მოფერება და მოვლა სჭირდებათ. მათი სიცოცხლის გაფრთხილება და გაგრძელება უკვლავურად აუცილებელია. ქართველი ქალები საამისოდ მზად არიან. ისინი თავიანთთან ეპატრებიან უსახლკაროებს, ცარიელტარეილზე დარჩენილებს. უველა ოჯახის კარი ღია მათთვის. მობრძანდნენ, საღაც მოსიურებენ, დასახლდნენ. თავიდან დაიწყონ ცხოვრება, გააგრძელონ სიცოცხლე... ქალები ხომ სიცოცხლის საწყისნი არიან. ამიტომ ისინი გულმგულად ვერ დარჩებიან ამ საერთოსახალხო ზრუნვისას — მზად არიან შეიკედლონ უღედმაზოდ დარჩენილი ბავშვები, თავიანთი შვილები

ბის გვერდით ზარღონ და დაავაქციონ პატარა აჭარლები, უშურველად გადარიცხოთ თავიანთი ფულადი დანაშოგი № 000700999 ანგარიშზე. საქართველოს ქალთა საბჭომ, ყურნალ „საქართველოს ქალის“ რედაქციამ საწარმოო გაერთიანება „სამთო ქიმიის“ ქალთა საბჭოსაგან მიიღო ცნობა, რომ სტიქიისაგან დაზარალებული მთიანი აჭარის მრავალშვილიანი ოჯახების დასახმარებლად დაიწყეს ფონდის შეგროვება. ჭერჭერობით შეგროვილია ათასი მანეთი. ფონდის შეგროვება გრძელდება. მსგავსი მაგალითი ბევრია. საქართველოს ქალთა საბჭო, ყურნალ „საქართველოს ქალის“ რედაქცია მოუწოდებენ ქალთა საზოგადოებრიობას უფრო ფართოდ ჩაებან ამ საქველმოქმედო საქმიანობაში, რითაც შეუძლიათ, როგორც შეუძლიათ დაებმარონ ჩვენს აჭარულ და-ძმებს მტკიცედ დადგნენ ფეხზე და გააგრძელონ ცხოვრება.

